

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébut pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Folyó 2dik félelvi (július-decemberi) teljes számú példányokkal szolgálhat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések 's előléptetések; megtiszteltetés; jöjünk a megye és centralisatióval tisztaba VI; Fejérmegye rendes, és Pestmegye rendkívüli közgyűlése; Széchenyi István gr. első utja Pannónia gőzösön Szegedtől Tokajig; tiszaszabályozási gyűlés Beregben; bevándorlás ügye 's jutalomkérdések; budapesti napló)

Amerika. (Az Oregonkérdést illető szerződés és ennek helybenhagyatása; viták a tanácsban; elegy.)

Portugália. (A miguelisták naponkénti gyengülése, 's a szeptembri társaság erődítése Palmella ellen.)

Anglia. (Rövid jellemzése az új minisztereknek; O'Connell beszéde a dublini repeal-ülésben; elegy.)

Francoziaország. (Lajos Fülöp hajlama Ligne hg belga követhoz; hivatalos jelentés az arrasi szomorú eseményről.)

Elegyhír.

Értesítő. Dunavizálás.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. Felsőke követségi tanácsos's kamarás gr. Eszterházy Györgyöt a badeni 's hessiai nagyhercegi udvarokhoz rendkívüli követté 's felhatalmazott miniszterre nevezni; az erdélyi országgyűlés megnyitálása határnapjaul pedig folyó eszt. szeptember 9két kitűzni méltóztatott 3876 sz. k.k. leirata szerint. Továbbá

Ő cs. 's ap. kir. Felsőke a már egykor létezett budai iskolai kerület vizsonti felállítását megengedni 's annak tanulmányi főigazgatójává Fogarasi Mihály püspököt pesti k. egyetemnél a hittudományi kar igazgatóját kinevezni; a megürit posztonyi tanulmányi főigazgatóra pedig Cheriér Miklós ottani kanonokot érdemesitni legkegyelm. méltóztatott.

Székhelyi gróf Maillath Károly cs. k. kamarás engedelmet nyert a bajor-fraudendorfi kertművelő társulattól neki megküldötti tagsági oklevél elfogadhatására.

Schrodt András kassai harminezad-hivatali ellenőr zimonyi só- és harminezad-hivatali ellenőrré lón kinevezve.

A nm. m. kir. udv. kincstár Paulikovich János halála által megürit szigetű ügyvéd-állomásra Mármarosban, Nagy Pált Abaujmegyében rendszeresített eddigi k. kincseti ügyvédet alkalmazá.

Jöjünk a megye és centralisatióval tisztaba. VI. (Folyt.)

Lássuk a 3dik alkotmányos biztosítékot, melyet a megye elmélete föltételez. —

Sokan azt állítják, hogy a megye, mint ilyen, azaz mint collegium, felelős már elvileg sem lehet. Mások meg azt állították, hogy a megyerendszer kizárja a kormány felelősségét is. — Vegyük e két thesisit külön. Először az elsőt.

Hogy valódi alkotmányos országban a nemzet 's a fejedelmén kívül semmi hatóság — legyen az akár physical személy, akár moralis testület, nem létezhetik, mely saját törvénytelen cselekvésért felelőssel nem tartoznék: ez előttünk minden vitatáson felül eső politikai alapigazság. Valamint a sz. biró saját vétke eljáratott: ugy a megye a törvénytelen végzetért egyiránt felelősök. E' nélkül az alkotmányosság beláthatatlan veszélyeknek volna kitéve, annál nagyobbaknak, mennél nagyobb és önállóbb lenne azon hatóság jogköre, mely jót és rosszat egyiránt felelőségek-menten tehetne. Hogy a megye nem illy határtalanul független hatóság: ezt ugy törvénykönyvünk, valamint az elmélet, egyenlőn igazolják. Azon törvényeink, melyek körülírják a megyei végzetek és statutumok alkotásának föltételeit, szoroson hagyják következtetnünk, miszerint (habár ma nem akadhatunk is olly t. cikkekre, melyek a megyét, mint collegiumot, felelőség tekintetében, világosan alá rendelnék egy felsőbb hatalomnak) ezen alárendeltség egykor bizonyosan el volt ismerve legalább gyakorlatilag. Sőt mi hajlandók vagyunk hinni, mikép ha nyolcz század folytán alkotott összes törvényeink hijánytalanul codificálva állnának előttünk: alkalmasint nyomára akadnánk olly pozitív rendelkezésnek, mely a megyét, mint collectiv hatóságot, elkövetett törvényszegésekért, már akár az országgyűlés, akár talán a királyi bírósága alá vetette. Igen valószínű, hogy igazságszolgáltatni járó kelő első királyaink ezen legmagasb fölségi jogot valósággal gyakorolták is. Sőt azon elhírhedett királyi utazásokról, mindamellett az országban, eredetileg talán épen és egyenesen a törvényhatóságok (a megyék) felötti bírások odásvégétt történtek; talán főleg ez volt (ama királyi utazásoknak) rendeltetésök: mivelhogy egyik másik megye törvénytelenégeit csak a hely színén véghez vitt vagy vitetett vizsgálat és bírálat által lehetett legzélszerűbben elintézni, megtorolni. Annyi bizonyos, hogy, miután a 3dik rész 2dik címé megírja, miszerint: de statu mo-

lendorum, aggerum, pratorum, silvarum, de terminis hic longioribus, ibi brevioribus processuum, etsi milibus, csak olly statutumot alkothat jogosan a megye, mely: „juri divino et humano . . . directis Regni generalibus, item libertatibus nobiliu m, 'stb. repugnare non possit“ — ezen föltételek és korlátok már magukban foglalják azon hallgatag sanctiót, mikép ha netalán ezen kitett föltételekkel ellenkező statutum hozatik a megye által: az illy törvénytelen határozatért a megyét, mint intézkedő hatóságot vagy a király saját hatalmával, vagy az országgyűlés felelőre vonhatja, és megfenyitheti; természetesen nem hatósági jogvesztés, vagy hasonló inconveniens büntetéssel, hanem a törvénytelen határozat 's abból eredt rosszak minősége szerint p. o. bírságvétellel. — Ennyi a törvény szempontjából.

Hogy elmélet szerint a megye, mint collegium is, föltétlenül felelni és számolni tartozik tetteiért egy felsőbb hatalomnak, ezt mutogatni nagyon szükségtelen. Fentebb azon egy két sor, melyekben mondtuk, hogy alkotmányos országban a nemzet 's fejedelmén kívül semminemű hatóság felelőtlenség nem lehet, mondjuk, azon egy két sor, hitünk szerint, olly megdönthetetlen axiómát fejez ki, melyet részletes fejtegetéssel is bizonyítani akarni, nem volna egyéb, mint in gata g s a g legsajátabb politikai hitvallásunkban.

De némely magyar ember így okoskodik: „a megye — önkormányzat 's; ergo a megye, mint ilyen, felelős nem lehet.“ — Oh mélység! hiszen kedves urak, midőn önkormányzatról beszélünk, ekkor még nem mondjuk 's nem értjük azt: felelős t m e n t e s k o r m á n y z á s. Önkormányzás annyiban és azért, mert mind azon végrehajtandókat, melyek a megye saját területére vonatkoznak, a fejedelm-, kormány-, 's magánosaktól teljes függetlenség mellett önhatalmával hajja, vagy nem hajja végre: miként törvény és politika igényli. Mi azt tartjuk: épen mivel a megye — önkormányzat 's, egyenesen azért kell felelősnek is lennie; mert épen a felelőség feltétele alatt lehetett csak a megyére bizoni olly sok és fontos hatalmat. Ez a mi egyszerű logikánk.

Hogy eddigelé 's különösen az utolsó 3 században a megye felelőségének, felelőre vonatásának nem láttuk példait: ennek igen gyakorlati két oka van. 1) az: hogy összes törvényeink, de főleg a legalkotmányosabbak általában mindig igen szerencsétlen végrehajtásnak örvendtek. 2) különöbben az, hogy: iliacos intra et extra peccatum levén: valamint a megyék nem sürgették a kormánynak a törvénytelen országyűléseken: ugy viszont a kormány (melynek egyenes tisztében áll vala e' szerep) a megyék felelőségét nem sürgette.

Ma azonban (és nem veszitek ezt észre honfiak?) midőn a kormány felelőségét újra emlegetjük: ime a megyék felelősége is szőnyegre hozatik — csupa tiszta viszonság szerzetből. (?) De helyes; legyen az indok akárminő.

Egy szóval, hogy a megye felelősége, elmélet szerint, bizonyítást nem kívánó axióma: ez politikai hitvallásunk.

Csak egy kérdés marad fen, mely ugy gyakorlati, valamint elméleti szempontból, még kiderítendő.

Ugyanis, ha egykor gyakorlatban volt is a megyének, mint illyennek, törvénytelen intézkedésekérti felelőre vonatása, — és ha semmi kétség nem forgott is fen azon legfelsőbb hatalom iránt, mely e' felelőre vonást gyakorlta: — ma már ez, fájdalom! kérdésessé lón. Az idők elmosták ez ügyben a bizonyosságot, elmosták a pozitív törvények (valószínűleg létezett) rendelkezéseit 's a megye (ugy látszik talán sokaknak) még némijog- és hatalom-nyereséggel gazdagult e' határozatlanság által. De mi jól tudjuk, hogy a megye felelőtlensége, bár mint collegiumé, a legkiválóbb alkotmányos anomalia. Igy nem lehet, nem szabad maradnia. Még ha vesztenénk is e' részben a pozitív törvényes rendelkezés által, ha vesztenénk is valamit képzelt hatalmunkból: a rendelkezésnek ez ügyben meg kell történni. Különbön olly állásunk lesz, mint az adósé, ki (ugyvél) jó barátjától valamit hitelben vett, és elégedett sokáig a boldog hiedelemben, hogy hiszen ő csak a tőkét fogja majd hitelező barátjának megtéríteni: idővel azonban uzsorával kénytelen még a kamatokat is leróni. Az alkotmányos létnek hasonlóknak kell lenni a szerződött állapothoz: minden pont, mely nincs meghatározva, mely nincs kétségen fölü emelve, soha nem tudhatni minő bajt 's veszélyt okozhat

egykoron. Az alkotmányos nemzetnek mindig elkél egy két lat a k a l m á r s z e l l e m b ó l, de a becsületes és nem afele ve l e n c z e i k a l m á r e b ó l.

Már a mi azt illeti, mikép legyen tehát ez entul? azaz, minő felsőbb hatalomnak tartozzék felelőséggel a megye? mi következkép vélekedünk:

Ha a megye saját végzése, statutuma által a törvényt megszegi, a magány- vagy közjogokat megsérti: e' tény megtorlása a károsultak lehetőleg kártalanítása végett szint- ugy kell valamely bíróságnak létezni, mint az egyedek törvényszegéseinél. 'S ki lehet egy megyének alkotmányos bírója más, mint a törvényhozás? — A megye, mint saját körében valódi kormányzók 's önálló hatóság, ép olly természetű forum, mint maga a kormány (ministerium): ez is egy részt, a megye is egy részt bírván a megosztott végrehajtásból, — ennél fogva a megye is, valamint a kormány, egyedül a törvényhozó testnek, mint a legfőbb alkotmányos hatalomnak, lehet csak felelős. Előttünk tökéletes tisztán áll az elv, hogy valamint a megyei tisztikar nem lehet felelős csak a megye rendein: e k: szint- ugy a megye maga sem lehet felelős csak az országrendein. Ezen elv alkotmányos szerkezetünk természetével szorosan analog. A ki máskép akarná újra életbe léptetni a megye felelőségét, az alkotmányunk lelket valóban nem ismeri, vagy nem tisztán alkotmányos tendenciája van.

Voltak már hazánkban olly kegyesek is, hogy még a nyilvánosság terére sem sajnáltak kifáradni abbéli tanjok előadásával, miszerint a megye egyenesen és egyedül a kormánynak tartozzék felelőséggel. Más szóval ez annyit tenne, hogy: „a végrehajtó hatalom egyik része a másik résznek legyen felelős.“

A megye felelőre vonatásánál legkényesebnek látszó körülmény: a beszámitás. „Mikép lehet egy collectiv hatóságnak valamely törvényellenes tény beszámítani igazságosan?“ ez azon kérdés, melynek keménysége már sok lágy fejet kifárasztott. 'S miért? csak azért, mivel azon uraknak, kik e' kérdést szőrszálfinom metaphysikákkal bonyolították, nem jutott eszökbe: hogy az alkotmányos élet a tulfinom rendszabásokkal csak igen kevés pontban fér össze. Az alkotmányos élet, bár mennyire akarjátok azt kisimítani, mindig valamennyire darabos marad, — 's hogy a szabadságot megvalósítsa, a rendnek nevezett kényelemből, és az eszményi igazságból egyetmást gyakorlati bonczkással lemetél és feláldoz. Ha jogokat követelünk 's követeljük néha olly hangos-dörgedelmesen: ugy ne alkudozunk olly fillérezve akkor se, midőn e' jogok árát, a kötelességeket kell fizetnünk. Ingyen nem vásárlunk alkotmányos állapotot soha. A fenebbi kérdésnél tehát ne akadjunk fel olly metaphysikai elmélet szerűséggel, vagy is olly aszkóros idegzettel. Vagy ha már gordiusi csomóvá bonyolítottuk nehézkes metaphysikákkal magát ama kérdést: akkor hiába ne vajudjunk a megfajlás meddő theorriáján, hanem legyünk a csomónak nagy Sándorai; azaz miután jogokat, olly szép, olly sok, olly páratlan alkotmányos jogokat akarunk élvezni a megyében: ne sokaljuk azoknak váltságaul a feltételt: „miszerint minden törvénytelen végzésünkért, statutuminkért ne csak arithmetice azok tartozzanak felelőséggel, kik személyes befolyásukkal ama határozatokat hozták; de legyen felelős az egész megye (melynek jogszerint a határozat ugy is sajátja lón), vagy legalább a megye Rdeinek számszerinti többsége, tekintet nélkül a netán jelen nem volt 's részt nem vett egyedekre.“ Ez, urak, az alkotmányos számvetés logikája. Ha itt alkudozni 's mentességeket, és tudja isten, minő kivételeket akartok afféle piaci áron összeszerezni: ugy hagyjatok fel az alkotmányos lét iránti lármával. —

Ha ugy akarnók, talán mi is képesek lennénk némely részletes, finomabb föltételeket is előkeresni és kitűzni ama kérdés kényesebb megoldására; de ezt szántszándékkal mellőzzük: mert nagyon szükségtelen, sőt ártalmas gyöngédkedésnek tartanók, egy, a szabadságot annyit küzdött nemzetre nézve az illy velencei karmárféle alkudozást. Sőt talán nem kevés megalázó is lenne abban, ha feltennők, mikép egy nemzet az alkotmányos szabadsághoz olly potom fukar áron akar eljutni.

Mihelyest eltérünk az elvtől, hogy vagy az egész megye, vagy a többség viselje a megyei határozatokért a felelőség terhét, azonnal a metaphysika légkörébe jutunk, még pedig iránytű nélkül. Maradjunk tehát a

mellett, mit a törvény is — egyenesen az elmélet nyoman — kijelent, hogy tudnillik: a megye gyűléseiből távollevők (absentes), és kik a végzések ellen fel nem szólalnak, mindig a többséghez számíttassanak; s vagy ezen többség, vagy a megye egyetemben viselje a feleletet saját intézkedésiért.

S ekkép a fentebbi két thesis el se j e t tehetségünk szerint megfejtettük, azaz talán sikerült azon állítást erejéből kiforgatnunk, mintha „a megye mint collectiv hatóság felelős már elvileg sem lehetne.“ — Most lássuk ama két thesis m á s o d i k á t, mely szerint állítatik, hogy: „a megye-rendszer kizárja még a kormány felelősségét is.“ Értsük meg e pontot jól. Nem mondják e thesis védői, mintha a kormány felelősségét alkotmányunk ö s z s z e s szerkezetében kizárja; ehez már több kellene, nunt positiv törvényeinknek a alkotványunk szellemének teljes ignoratiója. Ugyanis tudják azok, a kik e thesisist védelmezik, hogy a magyar alkotvány szerint 2dik Andrástól kezdve egész a 17dik század végeig nemesek semminemű hatósági vagy országos tisztviselő, sőt még királyaink maguk sem valának mentesek a felelősségek, ugyszólván legszigorubb fajtától, attól, t. i. melyet maga a nemzet közvetlen hatalommal tartott fen: joga levén minden egyes nemesnek, a törvénytisztelő fejedelemtől fegyverrel is követelni sérelemorvoslást és igazságot. Történetünk világos példákat mutat fel arra, hogy e nemzet, királyai ellen is, teljes szigorral gyakorlta egykoron a feleletrevonás alkotványos jogát. 1687dik évben — úgy mondja a törvény — állította a törvényhozás e régi jognak czélszerűtlenségét, és feladta azt, eltörölve az évi 1ső t. czikk által a bulla 31ik szakaszának kemény záradékát. De csak nem fogja senki feltenni, hogy azon nemzet, mely fejlődés irányában is oly supermajestaticus hatalmat gyakorolt több mint 4 századig, ezen specialis jognak feladása által lemondott volna azon általános jogáról is, hogy: az országos tisztviselőket, ha törvényteleneket követnének el, országgyűlésileg feleletre vonhassa. Magában a bullai cikknek (részleges) eltörlésében egyenesen azon logikai okszer rejlik, miszerint: ha a király felelőssége megsemmített, s fejedelmi személye a törvény sulya alól kivétel: épen ezért minden más országos hivatalnok annál inkább felelőssé lőn. Ha valaki a bullai cikknek eltörlését 1687ben (midőn t. i. ezen eltörlés Leopold alatt megtörtént) nyilván oda magyarázni merészelt volna, hogy: már e szerint az országos tisztviselők sem lesznek onnantul felelősek; vagyis hogy azon nemzet, mellynek előbb minden egyes tagja fegyverrel védhette saját igazait király ellen is, már nemesek a király, de annak tanácsosai felett sem birand számoltatási hatalommal — mondjuk, ha valaki illy magyarázatot adott volna nyilván és komolyan a bullacsontásnak, az bizonyosan nem maradt volna (mint szokták mondani magyarul) s z á r a z o n. — S aztán ezenkívül azt is tudják a fenebbi thesis védői, hogy Ulászló's több más királyaink alatt az országos tisztviselők felelőssége iránt alkotott legvilágosb törvények sem 1687ben a bullai 31dik czikkkel együtt, sem azután soha el nem töröltettek, hanem egész mai napiglan eredeti érvényökben (ha nem is erejükben) folyvást fenállanak. Ezeket mind jól tudván ezen thesis védői, természetesen már nem mondhatják, hogy alkotványunk összes szerkezete és szövege zárja ki a kormány felelősségét, hanem azt mondják, hogy: a megye-rendszer mellett és miatt nem lehet felelős a kormány. Ha nem a megye contestált ellenségei mondanák ezt, akkor megfoghatlan volna előtűnk e mondat értelmé's czélzata, még azzal sem tudnók azt akkor indokolni, hogy: s z ű k s é g b ő l r a m o n d a t o t t. Mert hallottunk ugyan már illy beszédet, hogy: „a megye saját körében teljesen független, s önálló organuma a végrehajtásnak; az ország pedig megyékre van osztva, mellyek tökéletesen egyenlő és ugyanazon önállósággal birják a végrehajtó hatalmat: természetes tehát, hogy a kormány felelőssége egészen fölösleges valami.“ No, az illy beszéd galimathiasnak igen jó, demonstratiókép azonban csak iskolás növendék előtt járná talán meg. Igen, de a feljebbi tétel egyedül a megye contestált ellenségei által használtatott oly sűrűn a legujabb időben. S már ekkép aztán igenis megfogható annak czélzata és indítoka előttünk; mert tudjuk, és mondtuk is már ismételve, mikép a megye ellenei (nevezetesen a centralisták) csupán azért állították fel azon tételt, hogy mintegy örökös refrain-ül szolgáljon, és szoktassa elhinni a lágyvelejtűeket, mikép megye és felelős kormány csakugyan össze nem férő két ellentét. Legalább nem emlékeztünk egyetlenegy okra is (avagy talán oly könnyű lehetett az ebbeli ok, hogy nehézkes emlékeztetünkől azonnal kiesett), mellyel ez állítást csak valamennyire is bebizonyították volna, úgyannyira, hogy mi ezen egész állítást és tételt újra megújra egyedül t a k t i k á n a k tartjuk az ellenfél részéről, hasonlóan nem kevésé ahoz, mint midőn az ebnek, bármily sokat és hüven szolgált is néhány évig,

s bár még egyáltalában nem vénhedett is el, de mégis hogy, talán egy már koppasztott szalonka felfalása miatt, meglőhessék, veszett nevé t költik. Azért tartjuk pedig ezen tételt merő taktikának, mert mi épen a megye-rendszer által szigorun föltételezettnek tudjuk és ismerjük a kormány felelősségét: ellenkezőleg centralistáinkkal, kik egyenesen a megye-rendszer miatt vallják (szájokkal) lehetetlennek a kormány felelősségét. — Szeretnők kerülni az isméléseket, de hogy teljesebb legyen, el kell itt is mondani azon okunkat, mellyet már másutt is érdekeltünk. T. i. minden publicistánk előtt ismételtes dolog, hogy a magyar álladalomban az összes végrehajtás nincs egybeponostva, de meg van osztva kormány és nemzet között, a felsőbb körű részt, mely az ország egyetemes ügyeire viszonylik, kezeli a kormány, — az alsóbb körűt pedig, mely nem az országra egyetemesen, hanem csak egyes vidékek és területek ügyeire vonatkozik, kezeli a nemzet a törvényhatóságokban. Már most — miután alkotványunk a felelősség elvét ezen alsóbb körre nézve megállapította, lehetlen csak képzelnünk is azon anomáliát: hogy a végrehajtás alsóbb körében a felelősség eszméje megtévesztessék, ellenben a végrehajtás felsőbb körében (hol pedig a szükség is inkább igényli e biztosítékot) az már egészen elmellőztessék. Avagy ki fogja józan észszel kétségbe vonni, hogy az összes végrehajtásnak, mint egy egésznek, fél része csak úgy lehet felelős, ha a másik fele is ugyanaz? hacsak azt nem akarnók megengedni, hogy általjában egyik rész sem tartozik felelettel senkinek, azaz hogy a végrehajtás alkotványos országunkban csupa k é n y s e r ű. Ezt azonban nehezen van ember e honban, a ki komoly értelemben nyilván vitatni merné. —

Ezen rövid, egyszerű, de szoros logikai deductio után talán nem fog többé kételkedni egy némely centralisatio-barát sem, hogy a megye elmélete a kormány felelősségét, mint az összes végrehajtás felelősségének kiegészítését csakugyan szigorú következtetéssel föltételezi. Sőt az is kiteszik ezen deductióból, hogy a kormány feleletmentessége s z ű k s é g k é p e n a megyébe is illy mentességet hozna be általánoson. Már pedig illy feleletmentesség jelen t o r z k é p ű meggyünkben sem uralkodik.

Jól kívánunk megértetni, szíves olvasó. Mi itt csupán és egyedül azt akartuk bebizonyítani, hogy: a megye-rendszer elmélete föltételezi a kormány felelősségét, nem pedig azt, hogy összes alkotványunk művezetében, szövegében a kormány felelősség is befoglaltatik. Ezt bebizonyítani, talán csak nem szükséges, reménylünk. Erre csonka, béna és hiányos törvénykönyvünk is apodicticus adatokkal, azaz t. czikkkel szolgál. Üsse fel őket, a ki nem ismerné. Mi itt csak általjában jegyezzük meg, hogy az összes magyar alkotványban a felelősség elve oly terjedelmesen van keresztül vive, mint semmi alkotványban a kerek földön: — mert míg másutt akárhol csupán a végrehajtó hatalomra nézve állítottatott fel amaz elv: addig nálunk a törvényhozó hatalom sem mentesített a felelettehetől. Ugyanis a kötelező utasítások, a követ-viszahívás, és hűtlenségérti megtorlás, ugyanannyi alkatrészei a felelősségnek. És ha a magyar törvényhozás még mindig szoros törvénytisztelet a Karok és Rendek (status et ordines) egyenlő jogu elemeiből, s egy kamrából állana, ekkor a felelősség potencirozott hatása még inkább megbizonyítaná, hogy ez elvet a végrehajtás, és törvényhozásba egyiránt bevinni (miután már nem a nemzet maga közvetlenül alkotja törvényeit) nemcsak a legalkotványosabb, de egyszersmind a legüdvösb rendszabás volt.

Nem ártand ezek nyomán megértenünk azon sok összeütközést, a mellyek léteznek kormány és nemzet között, némely felsőbb rendeleteknek a megyékbeni félretele, vagy az ellenök történni szokott felírások és sérelem-támasztás miatt. Sok antidotumot javasoltak már sokan e baj ellen is. Mi is javasunk egy háziszert — melly ebből áll: Ne küldethessék soha semminemű felsőbb rendelet a megyékhez végrehajtás végett, a nélkül, hogy valamely pozitív törvényen, vagy országos bevett szokáson alapítottatott. Kettős baj van az illy rendeletekkel, midőn a megvitatott megyének még azt is mindig találgatni kell: vajjon m e l l y i k törvény erejénél fogva bocsátotta ki a kormány a kérdéses rendelvényt? — Azt, hogy a kormánynak egyedül a fenálló törvények végrehajtása áll tisztában, mindenkinek tudja. Nem lehet tehát jogszerűbb valamit kívánni, mint azt, hogy minden felsőbb rendelet szükségsképen egy vagy más törvényen (avagy törvény erejű szokáson) nevezet szerint alapítottatott. Ekkor szerfelett könnyű a megyének azt megbírálni: vajjon a rendelet a benne idézett törvény által valóban gyámollítottatik é? s már csak az marad fölfedezni való: vajjon egyéb törvényekkel a rendelet összesen nem ütközik é? Ez is nehéz feladat; de már többé nem

nehezzitnének még az által is, hogy a rendelet törvény-alapját szinte találgatni kelljen.

Ekkép a megye elmélete által föltételezett három rendű alkotványos biztosíték körül a mit tudunk, megírtuk. — (Folyt.) Keresztury József.

Pestmegye rendei folyó hó 23kán rendkívüli közgyűlésre gyülekeztenek össze, mellynek egyedüli tárgya volt a husárszabás. A rendek próbát tettek, pedig hat hetes próbát: ha vajjon tanácsos é a hus á r á t 16 krajczárnál alább is áruhatni? Sokan voltak, kik ezt próba nélkül is tanácsosnak állították, ismérve t. i. a körülményeket, mikre a 16 krajczárosok hivatkoztak; de hiába, ők többségben voltak, aztán következtetések is akartak maradni s így lett a próbaidő jegyzőkönyvi határozat. Most már a kisérlet (vagy minek is nevezzük a próbát?) nagy fontossága is a kevessebbé mellett nyilatkozván, beléegyeztek, hogy a hus fontjának ára 1 krajczárral csökkentessék. Ha jól emlékeztünk, a múlt közgyűlésben 2 krajczárról vala szó; a ki következtetes, erről nem szokott megfejeljkeznünk. Mert beszélhetnek önök a mézszárosok nehéz helyzetét kitüntetőleg annyit, mennyi tetszik; ez csak theoria, míg a nép szegénysége, marha olesósága, az élelmi szerek árcsökkenése oly praxis, mellyet látni s tapasztalni kell, hogy higyük. No de egy krajczár is jobb a semminél, falukon pedig 2 krajczár leend a nyereség. Szabad concurrentia! mikor jó el a te országod? Valamint bizonyos gazdag Libró meddig fog csupán csak a husárszabásoknál declamálni?

A fejedelmeyel legutóbb tartott közgyűlés nem nagy lelkesedéssel a varakozással nyitott meg, mert mindenki tudta, hogy a híres zalai levél hozzá fog nem érkezett, az uton veszett é el? vagy oly igen elfoglaltaknak tartanak é zalai atyánkfiai, hogy hazafias felszólításait nekünk megküldeni szükségtelennek tartják? nem tudom, ha mindazáltal, mit nem hiszek, mégis úgy lenne, kijelentem, hogy igen hibáznak, mert a fő tárgyak közül egyet mi is pártolunk, a többi egyesek iránt pedig láthatják, hogy érettük buzgón harezolunk, s csak fizetéses cortések által lehet bennünket leszavaztatni, minélfogva törekvésinket ignorálni csakugyan nem volna méltányos.

A k. mányak a gör. vallásukat érdeklő ismételtes levele s engedélye nálunk nem pártoltatott és pedig előkelő tisztviselők által is ostromoltatott, — felirtunk tehát ellene s orsz. gyűlésre halasztottuk. — A törvopolyai levél, mellyben K. királyi biztos személye elleni kifogás előadatik, szinte bőven meghányatott s a tisztviselői kar becsülete szepőlten fentartása tekintetéből felirtunk, hogy a kormány az előadattak valósága esetére az igazság, előjárói tekintély fentartása és méltányosság igényei szerint intézkedni méltóztassék. Nagy surlódásokra nyujtott alkalmat egy földesuraisági jog (?) gyakorlata. Kálozon mintegy 500 zsellér volt régi időktől, kikről nehéz megmondani urbéresék avagy curialis zsellérek é? a földesuraiság őket curialistáknak tekintvén iure eminentis domini via facti a birtokból kivettette, ezen szegények a k. helytartótanácshoz folyamodván onnan intézvény érkezett, miszerint azok előbbi állásukba visszahelyeztetni s ügyök törvénykezés útján elhatározatni rendeltetnek; — az elnök — mint személyesen érdekelt — a teremből eltávozván, megkezdett a tanácskozás, az ellenzék a törvényes eljárást s így az ügyefogyottak ügyét pártolva, ellenben a valódi népboldogítók fejei a kés segédcsapattal jobbnak látták a kegyes patriarhalis rendszert támogatni, melly szerint a földesur mint valódi családapá teljes hatalommal rendelkezhetik alattvalóiról, s így ha jónak látja, őket ön javukra — mit azonban ezen oktalannok állítani nem akarnak — házaik s földjeikből kivetheti; végre a földesur tette jóváhagyatott, a szegények tehát, ha tetszik, extra dominium porlekedhetnek; a főügyész, mint az adózók fizetett pártfogója, az uraságot védelmezte. Fejér vármegyében azon veszélyes korszellemi elvek már elharapozni kezdettek, azok megfékezéséről tehát gondoskodni kellett s azon régi boldogságot ismét helyreállítani, a kezdet szépen sikerült, caetera adicietur vobis.

Olvastatott a nm. helytartótanács azon intézvénye, mellyben a hivatalos esődhirdetések lapjain a Bp. Hiradót és a Pester Zeitungot jelöli ki. Ez intézvény ellen egy részről elmondattok: hogy a törvényben nem német, hanem két külön magyar lap értetik, mi világos abból is, hogy a törvény országunkban nem a német, hanem a magyar nyelvet tévé hivatalos és diplomatikaivá; azonfölül, ha a nm. helytartó tanács által a P. Zeitung mellett felhozott tárnokok tekintetnek, ezek nyomán minden a hazában divatozó nyelv igényelheti ezen megkülönböztetést; végre sehogy sem helyeselhető, hogy mi tanulunk a németek kedviért németül, nem pedig ők saját jóllétük s hasznukért magyarul; azért ezen intézvény ellen felírást kívánunk tétetni; a másik oldalról szinte elismértetett ez állítások igazsága; de mivel a esődhirdetések számára oly lapok jelöltettek ki, mellyek az ó elveik- és politikai nézeteiket képviselik, tehát az intézvényt törvénytelenége mellett is tudomásul vétetni sűr-

geték 's ez határozatba ment. — Szóba hozatott a' velencei to lecsapoltatása is 's itt különös földesuri modor- és taktikába ütöközünk. A' közbirtokosság többsége megúrván már a' sok szárcsa-'s kacsá-hust, a' mocsárok alatt heverő földet szeretné szántani 's valódiilag használni; tudván pedig azt, hogy illy esetben a' törvény a' közbirtokosság többségét határozó erővel ruházza fel, előre is örültek a' majd termékeny és gazdagon fizető új földnyereménynek; azonban a' dolog másként ütött ki. A' fejevári káptalannak szinte része van a' nevezett tóban 's mivel jobb ma egy veréb, mint holnap egy kövér tuzok: a' lecsapolásnak ellenszegült, 's hogy ellenszegülése ne csupán magányos legyen, szert tón néhány apró birtokos társra, ezekkel aztán kitett a' többségen, sőt a' törvényen is, mert a' velencei to nem fog lecsapoltatni—legalább még most hamarjában nem; a' birtokosság pedig kénytelenítetett e' tárgyat illetőleg ufolag a' Helytartótanácshoz folyamodni, hogy mint a' törvények végrehajtója eszközöljön azoknak kötelező erőt is. — Nem hagyhatjuk érintetlenül a' Thuróczyféle alapítványt sem, melyből a' fejevári legszegényebb, de legszorgalmasb tisztb. tisztb. ügyésznek 200 p.ft rendeltetik évenként fizetnie. Ezt tiszteletbeli két derék ügyészink tudták 's lelkiismeretesen kezelték a' rájuk bízottakat, remélve a' jutalmat, mit az alapító csak érdemnek rendelt; 's mint családának ók, 's mint meglepetének mi! midőn a' nevezett jutalmat egy harmadik—pártfogott kegyencz nyere el, kit az ügyészi hivatalban csakugyan, de csupán tiszteletből láthatnak féltékenként, ugyszólván minden munka nélkül.

Széchenyi I. gr. tiszta első útja Pannónia gőzösön Szegedtől Tokajig. A l p á r, július 18kán. Növekedő lelkesedés kíséretében az ellenkező szélvihar daczára is „Pannónia“ esti 8 órakor szerencsésen horgonyt vete itt, hol Á r p á d örök nyugalomra szállt. E' nap folytonos menet közben mulván el, a' parti lakosok, helyenkint öszszeseregelve bizalmokat tanusítandók, a' gőzös láttára mindenfelé é l j e zésekkel üdvözlék gr. Sz. I. ó nmlgát, kikiszámítva levén a' szabott idő minden perceze—csak a' népes Szentes irányában válthatott pár szót a' nevezett város előljáróival, kik a' parton sátozt üve vendégi szeretettel magyar ebédet tartának készen a' gróf 's díszes kísérete számára. Épen ekkor eredvén meg az ég csatornáji, ó nmltga e' szives üdvözlést viszonzandó a' legnagyobb esőben egy mellék kis csónaknak a' parthoz evezett 's a' derék közönségnek bizalom-mutató figyelméért köszönetet mondván, vendégeül magával hozá a' gőzösré Szentes jeles főbíráját, — 's így nem részesülhetvén a' szentesiek vendégszeretében, „Pannónia“ tovább haladott ebédelés közben Csongrád felé. Tíz—tizenkét ezer emberből álló néptömeg foglaltá itt el a' Tisza-rontolatta partokat, hol egy óraig mulatott a' gőzös, mialatt Csongrád megye és Szeged városnak ó exját a' hajón kísérő 's általa megvendégelt küldöttsége bucsut vett. A' sokaság örömriválása közt vonult el a' gőzös Csongrád partjai alatt, míg a' jövőnek örvendező lakosság forró részvétét a' mozsarak végtelen durrogása sokáig tolmácsolá. Elhagyván Csongrád határát, az egy részről Pest, más oldalról pedig Heves határai közé szorított Tiszán feltűnő volt azon szabatos pontosság, mely Heves részéről a' gőzösnak az ismérten viz medrén lehető biztos haladására tétetett; nemzeti színekkel megkülönböztetett kis hajók egymást érték mindannyi ügyes kormányossal el látva; 's habár rájuk szükség nem volt, mégitt sem lehet nem méltánylani ezen előgondoskodást, mely a' történetet akadályok elhárítására számítva volt. A' parti lakosság mindenfelé tömegesen várta 's üdvözlötte az érdekes látványt. Itt ó excja többemagával szerencsésíté a' helységet 's több lakosival nyájas leereszkedéssel beszélgetett; az itt töltendő éj után a' gőzös holnap hajnalban utját odább folytatandja.

T i s z a - b ó, jul. 19kén. (Első gőzös a' szűz Tiszán.) Tudni kell, hogy Csongrádon tul a' Tisza hullámai gőzhajó alatt még nem habzóttak 's így a' kandiság ez által is neveltetett. Ma Alpárról reggeli 4 órakor indulván el „Pannónia“ a' parti lakosok által mindenütt az elismerés feltűnő jeleivel fogadtatott, számtalan többnyire feldisztett órhajóval találkozáva, ezeken több helyt üdvözlő felirások is voltak olvashatók. A' czibakházi híd keskeny kapuján Peregriini vezérkapitány ismét ügyességgel csuszattatá által minden baj nélkül a' nyiladéknál alig egy lábbal keskenyebb gőzöst. Minél közelebb értünk Szolnokhoz, annál nagyobb lelkesedésnek valánk az ügy szent érdekében örvendező tanuji, míg ez tetőpontját érte Szolnokon, hol déli 11 1/2 órakor ezekre menő sokaság előtt állapodtunk meg. Mialatt a' kémény és árboczfák lehajtottak 's a' hajó a' szolnoki híd alatt átvezetettvén, ismét fölszereltetett, ó nmltga a' tisztelgők roppant sergével társalgot 's itt fogadván el a' Jász-és Kun-kerület jeles küldöttségét 's, ennek kíséretében ismét hajóra szállt, mely 12 1/2 órakor érdekes utját folytatandó Szolnokot elhagyá. Egyébiránt Szeged és Szolnok a' Tisza-vidéken kereskedelmi tekintetben is nevezetes hely

levén, e' két város közti — a' Tisza tekervényessége szerint 30 mérföldnyi távolság 16 meneti órába 's 8 perczebe került fölfelé 's így a' haladást középszámítás mellett egy perc alatt 13 lábnyi sebességre vehetni. Alpárról hevesi főbíró Okolicsányi Ágoston eskütt társával kiséri gróf ó exját; a' hevesiek, ugymond, szilárd akarattal ragaszkodnak e' nagyszerű vállalathoz 's minél felebb, annál több buzgalom-jellel találkozandunk. Folyó hó 25én kelt jelentések szerint a' hevesi Tisza legalsóbb mélysége két öl levén, noha végtelen az óránkint észrevehető apadás, ez örvendetes hír folytán mindazáltal mégis alig hihettük azt, hogy Szolnoktól egy órányira Szajol helység közelében zátonyra bukkantunk, mitől a' gép moraja után itélve néhány perczezel előbb ó excja már előre tartott; de a' bajon, mely az eleven folyam eltévesztéséből eredett, tíz perc alatt segítve lón, és „Pannónia“ Szapáry, Orczy 's Almássy-Batthyány grófnóket Fegyvernek alatt fölvevén, esti 7 1/4 órakor a' tisztelgés sokoldalú fajai közben Tisza-bó alá érkezett, vendégit Heves erélyes első alispánja fogadván, kinek kényelmes lakában töltendik az éjszakát.

D o r o g m a július 20kán. Ma reggel 8 1/4 órakor vendénk bucsut Tisza-bótól 's „Pannónia“ a' vendégeit szívesen látó Almássy Pál első alispán és számos hevesi kíséretében ismét szelidelni kezdé a' szűz Tisza játszi hajjait. Az ut jelentéket nevelte a' várva várt Paleocopa, ki miután f. hó 18kán Pestre megérkezvén nádor ó fenségénél szerencsés volt udvarlását megtenni, ma hajnalban sietve ide érkezett. E' tudós férfiú komoly tekintete mély tudományt 's dús tapasztalást árul el, használatlanul egy perczet sem engedte leperegni; a' folyam benyomástól reá, de azért, mint okos emberhez illik, a' tervek felett nem nyilatkozott 's véleményét csak a' körülmények teljes isméréte után mondandja ki; társalgási módja szerény és kellemes, korára nézve — mint mondani szokás — javában van. — Akadály nélkül haladt Pannónia ma is, a' hevesiek előgondoskodása a' lehető bajnak is elejét vette, a' hajó ügyes kalauzokkallátatott el állomásonkint 's még ezenfölül a' legcsekélyebb tuskó is ki lő n jelevé, mely egyébiránt akadályul a' medret ismérő kormányosnak nem szolgálhatna. Kedverítő rokon-szenv mutatkozott utközben erre is mindenfelől. Ó exjának szépszámú vendégei Fűred alatt, hova a' gőzös 5 1/2 órakor érkezett, kiszállván, mialatt a' hajóra egy pár öl fa szállított, a' fűredi közbirtokosság üdvözlé gróf ó nmlgát, 's egy kis óra multával „Pannónia“ Bábolna alatt elhagyván Heves határát, Borsodmegyében keblező Dorogma helységnél éji állomást tartandó, esti 7 1/4 kor horgonyt vetett. A' Tiszának e' tájon minden szélessége daczára is nemcsak elegendő mélysége de nagyobb sebessége is van elannyira, hogy itt a' gyorsaságot minden perc alatt középszámítás szerint 11 lábra vehetni, mely víz ellenében mégis roppant haladás. Tiszabótól Dorogmáig 17 vízi mérföldet számítván, ez ut — kihagyván a' kalauzok felvételére 's egyéb kiszállitások és szükségelt állapotásokra felemésztett időt, — 10 meneti óra 's 35 perczebe került.

T i s z a d o b július 21kén. Reggeli 4 óra után Borsodmegye főispáni helytartója mélt. Szathmáry József, b. Vay Lajos, kir. tanácsnok Gencsy József 's több érdemes borsodi ó exját üdvözlendők hajónkra szálltak, mely legott tovább indított. Ezek 's utközben tisztelkedő több hazafi kíséretében egész eddig baj nélkül eljutván, Tiszavölgy jövendője felett minden lehető kétségünk oszlani kezdé, mert a' folyam illy alacsony vízállásában is hajózható levén, czélszerű rendeztetése után ezen igénynek is tökéletesen megfelelő. Kevésé ugyan meghökkenénk, midőn Kesznyétem táján a' folyam feneké mutatkozni kezdé, azonban csakhamar észrevevén a' tévedést, ismét jó utba igazodtunk. A' Sajó torkolatánál roppant zápor ért utól, mely félórát tartván erős forgószéllel végződött. A' Sajó partjai szinig telvék, e' folyam árja menetünket kissé nehezíté, de mindamellett a' gyorsaság ellen panasz nem lehet, negyedfélkor érkezünk ide. — Dorogmától Dobig 13 1/2 vízi mérföldet számítanak 's e' távolságot 9 meneti óra alatt megtevék. Ó nmltga a' gőzös szolgálai személyzete pihenésének engedvén e' nap hátralevő óráit, holnap Tokaj felé folytatandjuk érdekes utunkat; az alatt itt gróf Andrassy Gyulánál időzgetvén.

T o k a j, július 22kén reggeli 11 órakor. Közlésem ezuttal épen olly rövid, mint érdekes; a' Tisza jelen alacsony vízállásában is Tokajtól Tittelig, vagyis a' Dunáig biztosan hajózható! ez 107 mérföldnyi vonal. Sem időm, sem feladásom e' tapasztalás jelentékességét fejtegetni, annyi mindenesetre bizonyos, hogy a' tiszavölgyi társulat erélyességének hatályos emeltyűjét teendi e' fontos körülmény, 's nem kétleem, leend közöttük nem egy, ki magas tekintetből fogja immár fel a' társulat magasztos czélját. Tiszabótól — 6 mérföld — eddig 3 óra 28 perc alatt jött Pannónia, melyből világos a' víz gyöngébb esése, míg más részről kézzelfogható, hogy a' baj itt gyökeresb orvoslást igényel. Pár óra mulva Namény felé indulandók, rövid közl-

sinkeit időnk- 's a' körülményekhez képest onnan is teendjük; — a' Tisza áradni kezd.

T o k a j, jul. 23. Tegnapi közlésem után váratlan lesz az érdekes olvasónak a' felől értesülni, hogy „Pannónia“ ismét Tokaj alatt horgonyoz. Délutáni 1 1/2 órakor tegnap ismét megindulván, este 6 órakor Berczel alá jutottunk, ez mintegy 6 1/4 mérföldnyi távolság; baj eddigelé nem ért, azonban hir szerint minél feljebb, annál több tuskóval lehetvén a' Tisza erdős tájain tartani 's ezek egyikével egy kis — bajt nem okozó — érintkezésbe isjövén, ó excja jobbnak látta tovább nem menni, nehogy a' gondviselésére bízott költséges hajót véletlen veszély érhesse. Ma tehát 3 óra 's 10 perc alatt szerencsésen leusztunk; a' tokajiai nagy lélkedést tanusítottak 's 24kén nagyszerű fogadtatást terveznek, mi azonban ezuttal el fog maradni, mert ó excja gr. Degenfeld szíves ebédje után éjszakára tengelyen Patakra szándékozik, onnan a' Tisza nevezetesb jelentéki helyeit Paleocopa főmérnökkel megszemlélendő. E' szerint a' Bodrogok gőzhajón tervezett megtekintése szinte elmarad; e' körülmény azonban a' Bodrog hajóztatására nézve káros hatással nem lehet, mennyiben a' beküldött hivatalos jelentések szerint a' legpontosabb vizsgálatok után Tokajtól egész Szőlőskéig a' vízállás legalsóbb foka is 4 1/2 lábnyira találtatott. Ezek lehettek a' közönséget leginkább érdekelhető hírek; most már a' teendők további eredményit csak a' közlő debreczeni nagygyűlés mutathatván ki, ennek közlését e' lapok rendes levelezője*) bizonyosan mellőzni nem fogja, e' sorok írója pedig, midőn szerény tollát leteszi, a' Tisza ügyét ép úgy az illetők mint a' hon pártfogásába ajánlja. Egy t i s z a v ö l g y i.

Figyelmeztetés. S.-P a t a k, július 24. E' lapokban közölvén a' tiszavölgyi társulat központi választványa gr. Széchenyi István ó excja több érdemes tag kíséretében a' Tiszának Szalánkementől Tokajig gőzösnél tervezett utazási rendét; miután az uttver további részének közlése Ujhelyből tétetni megígértetett, ennek teljesítéséül — a' szemle-ut körülménynek ismételését mellőzve következők adatnak szükséges tudomásul: Mindenek előtt minden félreértés mellőztetése okáért megjegyeztetik, hogy az érintett uttverbene kijellett határidők meg nem tartása egyedül azon örvendetes körülménynek legyen tulajdonítandó, minél fogva sokkal gyorsabban lehetvén a' Tiszán haladni, semmint erre bizton előleg számítani lehetett, ó excja a' folyó hó 27re kitűzött társulati ülés előtt még Tokajtól a' Tiszát egész Ujlakig megszemlélhetni reménylé, mit el is érthete, ha Heves példájára a' lehető akadályok Szabolcsban is kijellettetvén**) a' gőzöst tovább hajtani lehetett volna; ezen intézkedést azonban már B e r c z e l alatt nélkülözvén, a' lovagiasság is azt hozá magával, hogy a' dunagőzhajózási társulat a' tiszavölgyi ügy iránt tanusítandó rokonérzelménél fogva, a' gróf ó excja rendelkezése alá bocsátotta nagyobb értékű gőzöst még csak lehető veszélynek sem tétetvén ki, teljes épségben adassék vissza.

Tokajból tehát tengelyen levén a' szemle-ut Paleocopa főmérnök kíséretében folytatandó, itt már biztosb számítás alapjára tervezetük.

Folyó hó 25kén Zemplénben a' Toplya, Ondava, Laborcz és Latorcza megtekintése innen Vásárhely felé 's Vásárhelytől Garany, Zétkény és Bolynak Leleszig. — 26kán Tárkány mentében éjszakára vissza S. Ujhelybe. — 27kén Ujhelyben a' zempléni társulati ülésben értekezés. — 28án Ungmegyében Csapnál a' Tisza és Latorcza megtekintése után éjszakára Szabolcsban keblezett Mándok helységbe. — 29kén az ott közel eső kerecseny-komorói vonal megszemlélése után meg fog vizsgálatni Beregmegyében helyzett V.-Namény táján a' Szamosnak tiszabai ömlése; hálás V.-Naményban. — 30kán Tisza-Ujlakra (Ugocsában). — 31kén V.-Naményban Szabolcsban keblezett B a k t a helységben, hálás. — Aug. 1én N. Kállónak Debreczenbe, hol 3kán mint tudva van, a' tiszavölgyi társulat közgyűlést tartand.

Tiszaszabályozási gyűlés Beregben. Folyó július 6án tartotta közgyűlést a' megyénkben alakult tiszaszabályozási társulat, hogy jövő hónap 3án Debreczenben tartandó nagygyűlésre követeket válasszon 's azoknak utasítást adjon. Mielőtt a' képviselők megválasztattak, a' társulat szükségesnek látta először is az utasítást tárgyalás alá venni, melynek eredménye lón: azon két nagy célnek, mely a' tiszavölgyi vízszabályozási öszszes társulat alakulását feltételezi, tökéletesen megfelelőleg, a' kártékony árvizek elhárítása, 's Tisza vizének mütanilag hajózható ál-

*) Ezt debreczeni levelezőnkül minél kimerítőbb alakban kikérjük. A' szerk.

**) Szerfölött sajnálhatni: hogy Szabolcs Heves példájára elmulasztá a' Tisza tuskós, sekély 's egyéb nenékes helyei kijellettetésére mellőzhetlenül szükséges intézkedéseket — mi ha megtörténik, akkor ezuttal legkönnyebben világozzágra jó: legalacsonyabb vízállásban is meddig mehetni gőzhajón a' Feltiszán? pedig e' közlekedésre tán senkinek sincs sürgetőbb szüksége mint Szabolcsnak! Szerk.

lapotba tétele, ezen tekintetből minthogy a Szamos folyam nagy hatással van a Tisza kiömlésére, ennek a Tiszától egészen el's különös csatornába vétele létesítésére utasítottak a követek, nem levén megállapítva, hogy a Tiszának mármarosai hegyek közüli kiömlésével, vagy lejjebb kezdéssek é ezen csatorna — Szatmáron alul é vagy fölül Debreczennek vitessék é? A kiáztatásra szükséges költség feletti tanácskozás alkalmakor nem kevés aggodalom látszott a biztosíték hiánya miatt némely társtagokat meglepni. Többen többféleképp vélekedtek. Volt, ki a biztosíték alapjául magát az ásatandó csatornát jelölte ki — például felhőzattak a pesti hid részvényei, melyek már most is kamatozni mondatnak. Hogy ezen eszme a társulat figyelmét igényelhetné, tagadhatlan, mind azért:

1 Ször Mert bármely szigorú törvény létesítése s kötelezés aláírása mellett is majd lehetetlen aránylagos fizetési kulcsot teitalálni; de ha feltaláltatnék is, hogyan fizessen addig a különben is viz által károsult, míg sikerét nem látja kiadásainak? — Mondattok, hogy nem kell azonnal fizetni — ámde ekkor még rémitőbb a jövendőre kilátás, mert p. o. hány nemes van a Tiszaháton, kinek egyellenegy telke van s annak minden földet az árviz járja — ennélfogva fölösen lesz fizetni kénytelen — teljék el hét év a Tiszaszabályozásban, addig ne vegye hasznát földjeinek, hanem boldog jövő reménye alatt, ha lesz, honnét fizessen, akár írja, akár ne írja magát alá a kötelezésnek — nem tudván mennyit kell fizetni, hét év elmúltával annyira nőhet tartozása, hogy a javára czélzó törvény szigorúsága mellett telkétől fog elesni; vagy saját örökét kész pénzen megvásárolni, de így történhetik nagyobb birtokosokkal is.

2 Ször Ha a néhai Vedres István vízmérnök „Nemzeti jószág” nevű kis munkája hasonlatossága szerint, melyben Szegedtől Pestig ásatandó s most már czélba is vett csatorna felett nyújt tervet — ezen tiszsa-szamosi csatorna is nemzeti vagy hazai kincsese alakíttatnék azon tőkét, mely létesítésére kölcsönöztetnék, pár évtized mulva könnyen kiteremné, a rajta hajózik minden személykülönbség nélkül fizetni tartozván.

3 Ször Legjobban megfelelné a czélnak, ha ott kezdetnék ezen csatorna, hol a Tisza folyam a mármarosai hegyek közüli, Királyházánál Ugoocsamegyébe kiömlik, zsilipec torkolata illó szélességre s csak félölnyi mélységre ásatván, csupán azon szerföldötti árvizet fogná fel s venné magába, mely Ugooca, Bereg, Szatmár, Szabolcs, Zemplény sat. alsó megyékbe átokká szokott válni; — a most irt megyék, el levén véve a Szamos folyó is, egyszerre megszabadulnának az árvizektől, azonban mind a mellett hogy a tisztázottékek csináltatása s átvágások szükségtelemekké(?) válnának — a Tisza rendes vizállásában*) megmaradván, azt mint eddig só, fa, s egyéb szükségesek szállítására használni lehetne. Ama csatorna pedig magába vevén a Szamosot, Türt, Krasznát, magára nemzetünkre s az alföldi Kanaánra, egyesekre, mint a kir. kincstárra áldást árasztana.

A fenebbiek szerint kénytelenítetünk hinni — hogy egy nemzet, maga jóllétéért, megyn- s egyedenként is, ha közzintézet van szóban, ha nagy részben nyomorainak elhárítására kívántatik az áldozat, sőt a fens. kormány maga is népe boldogságáért, s a kincstár saját hasznáért egy 27 mérföldre nyuló csatornát — 56 megyével s 300 ezer állandó katonával kevés esztendő mulva (egyszerre méretvén ki s ásatván mindenütt) létrehozhat, alig jutván belőle Beszédes mérnök ur műtani kimutatása szerint is — bár fél mérföldre 3240 öl hosszúságot vegyünk, — 1625 napszámra nyolcz héti munka — már pedig ennyi öl egyegy megyére nem esik. **)

De ezek mind csak jámbor ohajtások — szíves akarat, egyesített erő — czélhoz vezetne. Beregszász jul. 10-kén 1846. Többen.

Bevándorlás ügye és jutalomkérdések.

A kor emberei Magyarország hátramaradása okait fejtegetvén, addig panaszkodtak hazánk szerföldötti néptelenségén, míg végre a külföld keresztyén szánakozásra s irgalomra ébred. Rövid idő mulva Éjszak-Amerika helyett Európa, de különösen Németország népfölöslegének s proletariusainak Magyarország lesz asyuma s a külföldi pénztársérek üzérkedési kedvencz-tárgya. Alig van külföldi s

*) És így rendezetlen állapotban lehetséges volna é azon mindenkorí biztos hajózás s a folyam minden módoni hasznosítása? Szerk.

**) Ez igen igen vérmes terv, s papiroson bizony szép — de vajjon megvan é annak fontolva, ugyszólván, impracticabilitása? 300 ezer katona é 56 megye összpontosítható é így é ily huzamban? Legtávolabb árnyéklatban sem szándékunk az ily kombinatióju tervezőket gyanusítani, mindazáltal csakugyan a mennél kevesebbel járulni kellés é csatorna létesítéséhez látszik é terv háttérében lappangani é sarkalataul szolgálni, hogy az közzintézetí paizs alatt köz- vagy nemzeti s kormányí erővel hozassék létre. Pedig csakugyan az fogja létesítési árát megadni előbb utóbb, ki legtöbb hasznát veszi. Szerk.

főleg valamire való német gazdasági s politikai lap, mely agitatója állandó cikkekül nem választotta volna az egész világot, s mindenekfelett a németországiakat bevándorlásra s letelepülésre hazánkba ösztönözvén.

Ha e' bevándorlásoknál egyébre figyelmeznünk nem kellene, minthogy kiterjedt pusztáink megnépesüljenek, s hogy az ország vagyonos földmivelőkkel s a külföld értelmiségével, szorgalmával s pénzével gyarapodnék, — ugyan köszönnök sógor ur gondoskodását, kivált ha nem kol-dusok s ügyefogyott gyülevesz nép, minökkel Róth uram áldotta meg Erdélyt, hanem vagyonos és munkás emberek lepnék el pusztáinkat, ott, hol ma g y a r e m b e r semmi módon nem kapható. — Mi azonban nemcsak gazdák, hanem magyarok és alkotványos polgárok is vagyunk egy-szersmind; s a népesítés ügyét hazánkban p u s t t á n m e z ó g a z a s á g i szempontból tekintünk nem lehet s nem szabad; és pedig annál kevésbé, minthogy egy rész-ről a tendenciák, melyek közül a külföldi lapok a bevándorlásokat sürgetik, gyanusak, s nem ohajtjuk, hogy az a-mugy is kitartó lelkesedést igénylő nemzetiség ügye újabb idegen elemekkel neheztessék; de más részről szeretetlen-ségnek s természetelleninek tartanók tulzott népesítési vágyból saját fajunk s gyermekeinknek szükíteni az áldott földet, melyet eleink nem idegenek számára vásároltak drága véren. —

A' gondatlanságban, mellyel az ország körülményink között a' korlátlan bevándorlásokat türi; a' részvétlenségben, mellyel az idegen elemek gyarapodása iránt a' magyar közönség viseltetik s a' senki által nem korlátozott törvény-elleni járásban, melly szerint külföldi tózsérek s más személyek hazánkban a' legszebb uradalmakat s jószágokat megszerzik, s ezzel az absentisták számát nevelgetik, — igen igen nagy veszély rejlik s ideje hogy már felébredjünk. — Lapjaink egyik főczéljaul tüztük ki tehát e' nevezetes tárgyat bővebben megfejteni, s gondolkodó ügybarátinknak alkalmat nyújtani nézeteik nyilvánítására. Minélfogva bá-torkodunk ezennel elvrokon hazánkfiat tisztelettel felhíni: méltóztatassanak, következő kérdések körül heces véleményök kifejtésével lapjainkat mielőbb szerencsésíteni:

- 1) Léteznek é Magyarországnban törvények, mellyek külföldinek hazánkban a' megtelepedést s akár adóalatti, akár adómentes földbirtokot megszerzését feltétlenül megengedik? 2) Kinek kötelessége felügyelni arra, hogy itt idegen ember országos engedelem nélkül le ne telepedjék s magának birtokot ne szerezzon? s van é arra példa, hogy e' kötelesség teljesítették? — 3) Elég é Magyarországnban honosulásra az, hogy valaki a' határon belép? s hasznos és czélszerű é jelenleg idegeneket hazánkba csóditeni? — S ha külföldi gyarmatok szükségesek, az angol, francia é német népfaj között mellyik érdemelné az elsőséget s mellyikkel nyerne többet a' haza é miért? — 4) Miben áll maga a' honosulás? — s minthogy nem emlékezünk arra, hogy a' magyar törvény (kivevén az ugy nevezett indigenatust) a' honosítás módjárul világosan rendelkezett volna, — mi-nő rendszabályok volnának jövőre akár földbirtoki, akár nemzetiségi s alkotványos viszonyainkat tekintve e' részben legczélszerűbbek, legigazságosbak? — 5) Szükséges é felföldi népfölöslegünk irányában a' külföldi tömeges bevándorlás, s mikép kellene vagy lehetne saját szegény birtoktalan honfitársinkat a' sz n o s földmivelőkkel megtele-píteni a' hazában? — 6) Mikép lehetne biztosítani, hogy a' Magyarországnban birtokló külföldi ember magyar-polgári kötelességit is teljesítse? s mikép korlátozhatni az a b s e n t i s m u s t' s finansziális ártalmát miként csökkenthetni? —

Az e' kérdésekre érkezendő feleletekért, ha azok alaposak s elveinkkel é meggyőződésünkkel megegyeznek, minden nyomtatott iv után 6 k ö r m ö c z i a r a n y t i s z e t e l e t d í j t a j á n l a' Magyar Gazda szerkesztő-sége.

Énekiskola. A' pestbudai hangász-egyesület kormánya alatti énekiskola növendékeinek folyó iskola évi nyilvános vizsgálatjok, és pedig az ifjaké jövő pénteken (jul. 31én), a' leányoké pedig szombaton (aug. 1jén) mindenkor délutáni 3 óraker leendő a' Pest városi nagy redoutteremben, mellyekre mindenkinek szabad a' bemenet. Reá következő vasárnap (aug. 2kán) délelőtti 11 óraker az énekiskola részvényeseinek idei második közgyűlésök tartatik a' nemzeti casino teremében, mellyre az említett t. cz. részvényesek tisztelettel meghívattak. A' hangász-egyesületi tiltos elnök rendeletéből Mátray Gábor, énekiskolai igazgató.

Budapesti napló. (Jul. 30kán.) Egy tartalomdús könyvet mutatunk be a tudomány- és művészet-kedvelő közönségnek: „A' magyar orvosok és természetvizsgálók Pécsen tartott hatodik nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai. A' nagygyűlés megbízatából kiadá Hóbling Miksa sebész-orvostudor, Baranya vármegye t. főorvosa s t b. Pécsen 1846, a' püspöki lyceum könyvnyomó-intézetében.“ Mióta a' természettudományi barátok munkálatait figyelemmel kísérjük, számos jeleivel találkoztunk ez ügy körüli lelkes fáradozásnak, s minden évben egyegy szép gyűjteményt látunk az irodalom mezéjén feltűnni azon komoly vizsgálatok eredményéből, mellyekkel már hazánk fiaí közül is, hála az ég-

nek! számosan foglalkodnak. A' gyönyörű természetet fűr-készni legszebb feladata az emberi észnek s valódiilag élet embere sem lehet az, ki e' tárgybéli isméréttel nem bír. Örömmel üdvözölök tehát évenként az öszszesereglett tudósok gyülekezését kettős testvér hazánk hol egyik hol másik városá-ban, s kedvesen fogadtuk az általok történet legparányibb munkálatokat is; mert ezek még csak kezdet valának, megvetendők egy nagyobb szélesb jövendő alapját nemzetünkre nézve, és ki figyelemmel olvassa a' legközelebbi gyűlések emlékkönyveit az velünk osztott sejtelmében nem csatlakozott; különösen kedvezőleg ítött ki testvérhazánk viszonyait érdeklőleg az ezelőtti, Kolozsváron tartott nagygyűlés, melly bizonynyal sokkal közelebb voná egymáshoz érdekinket; miről az akkori jegyzőkönyv tanuságot tesz. Most a' pécsi nagygyűlés eredményeit látjuk e' nagy díszkötetben képviselve, mellynek mása még é n e m b e n nálunk nem található; de az érdemeket e' tekintetben nem szándékunk latolni: szóljon a' terjedelmes könyv maga, melly mint nyomdai termény is díszére válik a' pécsi intézetnek. Benne elől nagy-kéri Sics-tovszky János pécsi püspök, mint a' 6dik nagygyűlés lelkes elnökének Barabás által rajzolt képe foglaltatik; a' czímlapon sz. kir. Pécs város által ez alkalomra kiosztott emlékpénz é s a' székesegyház; s három más könyvomon az alkalmi értekezések nevezetes tárgyai láthatók. Egyébiránt a' tudomány érdekében é nevezetes tüneményről, irodalmi kalauz'unkban még emlékezni fogunk.

Furcsa kis dolgok foganszanak némelyek agyában, miszerint ha prófétáknak tartatnának ott, hova bevándorlottak, elég zavart képesek előidézni, — mint példák mutatják. Minap néhány szót mondanék — mint szokásunk, egy hazánk-beli nagyszerű vállalat körül nemzetiség dolgában s arról, mit igaz magyar soha sem helyeselve, mi sem mondhattunk dic-séretet; azon látszólagos csekélységről, i. hogy a' vasut még csak külsőségekben sem simul nemzeti közérdekinkhez; — u-gyanazt busásabban előtűkrözi a' Helitlap, és ime a' tulsó oldá-lról azok, kiknek czímök szerint magyar érdekekben kel-lene beszélni, felkapva szavainkat sopánykodó gúnyos mo-dorban elferdítik. Igaz ügyben felett mi kétségbe nem esünk; hanem jó hogy itt is kitetszik a' szeg a' zsákból, — mint sok állatot bizonyos függelékeiről ismerhetni meg; ennek jobb volt ma történni mint holnap, s köthetitek jószágotokat a' ka-róhoz — többé nem hiszünk. És beszélhetnek amott, de mi-dön látjuk, hogy a' szülő szerepkötöst a' vasutársaság em-berei elhullatják, és saját bőrükben tűnek elő; a' magyar fel-írások lassankint oszlanak, a' hivatalos és azonkívüli közle-keedés chinai nyelven megy, ez uraim, mind tény! s egy szik-rát sem mutat a' nagyreményű vállalat nemzetiségünk iránti kegyeletére. Egyébiránt, kik kislelkűségi gyanura háriának az egészet, szinte borzasszón csatlakoznak; nem is kívántatik mind az öt érzéképsége hogy valótudásra jussanak. — Egy más szívesen túrt collegának is némi figyelmeztetést, ki 3jegy alatt szokta közlésinket német tükörben másolni, mi ellen szavunk nincs, mert meglehetős fordító, s azt, hogy a' kut-fó-mellőzést is szereti, szinte nem korholjuk; csak azt szeret-nők hogy ne csonkítná mondatinkat, hanem ilyenkor nyilat-kozzék, hogy nincs velünk egy értelemben. Minap a' nevelő-intézetekbeni oktatásról szólunkhoz azt függeszők: hogy iz-raelita szülék több gondot fordítanak gyermekeik nevelésé-re; — holott keresztényeknél még a' vállalkozó nevelők viszik erőlyesebben a' dolgot. Másoló ur oly szívesen esavará az értelmet oda, hogy — és csupán — az izraelitáknál megy leg-több szorgalommal az oktatás. Vajjon ez ugy áll é, annak bi-zonyoságaul elég lesz felhozunk azon esetet, hogy az egyet-len tanító is, ki lelkesebben fogott ügyéhez, s a' nevelés né-hány hiányait a' P. Z. ban felfedezni merész volt, ezen előjár-róság elleni vakmerő tettért bebörtönöztetett. Ha ez így van, ugy itt nyög a' jó ügy; s hol található nagyobb sérelmet írói önállóságon, s a' nevelés szent ügyén, mint ott, hol a' ki job-bat akar, büntetettik! — A' tolvajnok, ki utczán bolgyonó gyer-mekeket szokott ékszereiktől megfosztani, mult pénteken igen eszélyes esel által szomorú börtre jutott. Az ótpacsirta- és városmajor-uteza lakóji, kik leggyakrabban tapasztalák gyermekeiket nyakakésség s füllügentyű nélkül sirva ke-rülni haza, végre az említett napon több állomásra lesbe állí-ták embereiket, s egy időig több csinosan öltözött gyermekeket sétáltattak magányosan az utczán végig; egyszerre a' rablónó is előterem, s épen egy elődesgetett lányka aranyékszereit markolgatá öszsze, midőn hátulról még hatalmas marok ra-gadja meg; de a' károsultak kissé el is heveskedtek boszujok-at, mert a' szerencsétlen bűnöst nagyon elagyalták; ezt az e-rélyes rendőrségre kellett volna bízni, melly ugyis feyelme-alá vette az erkölcsi tévelygőt. — Mult vasárnap reggeli 2 1/2-kor félrevert harangok s a' boltörök süvöltözési riasztották fel Pest lakosait. A' jelentett tüvész Budán volt, hol az újvá-rospan egy sötömester háza égett le. Itt alkalmasint nagyon begyújtottak a' kemenczét; mert még a' szomszédvárosban is melegedtek tőle. Egyébiránt Budán mélyen alusznak, mert a' tüzet is pestiek oltották el. Csak aztán ezen jó Pest ne ol-ton el minden tüzet; hanem annál gyorsabb legyen minden főleg önmagát fenyegető veszély elhárításában. — Vasár-nap délután szélvihar keletkezett felettünk, melly hamar por-tengerbe borítá az ikerfőváros egész láthatárát, s éji dő-höngése után 2 1/2 napi süri szapora esőt hozott a' szomsz-jas földnek, mit főleg a' legelőre, kukoriczára, szőlőre, kerti zöldségre, sőt mindenre oly epedve ahitánk hetek óta; s ez hozott bus változatosságot a' szokatlan hőségbe, melly az idén kegyetlenkedett fölöttünk, és sok áldozatot vitt a' Duná-nak, melly naponkint több holt testet lebegtet hullámin, mel-lyek részint öngyilkosság, részint vigyázatlan fürdés által ju-tottak é hydropathiai viszontagságra. Mivel pedig az épület-anagok is mindenfelé kiszáradtak, a' tüvésznek is ország-szerte számos hírei keringenek; csak az ujdonságírásban nincs szárazság, másutt és nálunk is — ut figura . . .

Amerika.

Az Oregonkérdés tehát, minden nehézség daczára tisztába van hozva. Jóllehet Allen ur a' tanács titkos ülésiben ezen tárgy fölött még egy utolsó kísérlet tón az

541. s
 hogy sz
 zódés h
 a' tanács
 ügyi bi
 választ
 nak, s
 a' vérsz
 40-fé
 len bált
 séggel,
 szédet
 szédet,
 évek ó
 szönik
 és Abe
 nak, s
 madási
 s öröm
 zódés a
 a' Fuc
 kezébe
 a' Colu
 kitélés
 dallan
 a' 49d.
 s hogy
 ezen sz
 mány,
 még t
 képezh
 des t
 záróla
 vül ad
 öbli tá
 a' folya
 sokkal
 az Ore
 kaikak
 függet
 csatlak
 veszte
 lehett
 amaz
 batosi
 dett e
 volna
 Egy o
 rántás
 boruv
 s' jobb
 ták ké
 dollár
 denik
 marac
 forniá
 mexic
 lőször
 melly
 len gy
 des te
 aratn
 mája.
 fersón
 na kik
 törless
 vetke
 rés n
 ruból
 vállalt
 az atla
 találv
 gerpa
 lom n
 jónék
 ujjabb
 komo
 Angli
 kozni
 sem.
 Calif
 gedik
 az un
 val's
 nok a
 hads
 nyire

54d. 's 40d. fok mellett 's ez alkalommal oly hévbe jött, hogy szavát öt zárt ajtón keresztül lehet hallani: a' szerződés helybenhagyatása mégis 41 szóval 14 ellen kivivatott a' tanácsban. Allen e' miatt egészen lángba borulván, a' külügyi bizottság elnökségéről lemondott, 's helyébe Duffie választotta meg. Duffie azonban politikai segédje Calhounnak, 's így ez utóbbinak pártja, szelleme 's nézete győzött a' vésszel fenyegető fontos kérdésben. Calhoun, ki az 54. 's 40-féle harczpárt legnagyobb heve közepett, rettenhetlen bátorsággal, nem gondolva a' szélvitorlás népszerűséggel, a' békefogót kitűzte; Benton, ki három napi beszédet tartott a' tanácsban az Oregonkérdés fölött, oly beszédet, mely tisztasága 's alaposságára tekintve egyike az évek óta tartott legjobb beszédeknek, — e' két férfinak köszönik Amerikában a' világbékét; tul az Oceánon pedig Peel és Aberdeennek, kik dacára az amerikai sajtó zajongásának, 's dacára a' congressusi szónokok leghevesb megdámásának, nyugalmasan, szilárdan és hidegen maradtak, 's örömet nyújtottak segédkezet alkudozásokra. A' szerződés alapja a' 49d. szélességi fok a' bércehégységtől egész a' Fuca utig, 's az egész Vancouvers szigetnek az angolok kezébe bocsátatása, szabadon hajózhatván ez utóbbiak a' Columbia folyamán a' hudsonöbli társulat szerződvénye kitéléseig. Tudva van, hogy Anglia első pillanat óta szakadatlanul a' Columbia folyamot torkolatától kezdve föl egész a' 49d. szélességi fokig követelék határvonalul maga részére, 's hogy többször oda nyilatkozott, miszerint az alkudozás ezen okvetlen alapjáról semmi módon sem mond le. Az ezen szélességi fok 's Columbia folyam közt fekvő tartomány, melyet a' mostani szerződés határoz meg, nincs még tökéletesen kimérve, de kétségtől legalább két státust képezhetni belőle. Ezen szerződés az amerikaiaknak a' csendes tengeri partból három fokot ad, 's jogot nemsokára kizárólag hajózhatni a' nyugatamerikai főfolyamon. Ezenkívül addig sem szabad valamennyi angolnak, csak a' hudsonöbli társaságnak, 's annak is csak bizonyos időre használni a' folyamot. Ha már most némelyek azt górdítik ellene is, hogy sokkal jobb leende a' dolgot eldöntetlenül hagyni, mert így az Oregonbirtokot 25 év alatt szélte 's hosszában amerikaiak telepítették volna meg 's ezek aztán mint a' texasiak függetlenségüket Angliától kiküzdvén 's az unióhoz önként csatlakozván, az egyesült státusok egy talpalatnyit sem vesztenek az Oregonbirtokból: erre természetesen azt felelhetni, hogy Anglia nem Mexico, 's mit ez megenged, arra amaz koránsem kész ráállani. Az unio tán Anglia vörös kábatosít is meggyőzendő vala, de milyl áldozatokba kerülendett ez 's hány évvel akadályozta vagy vissza is rántotta volna azt haladásá's művelődésében a' háboru? És miért? Egy oly tartományért, mely Pakenham szerint egy kardrántásra sem méltó. Az igaz most, midőn a' fenyegető háboruvihar már elmúlt keleten, bármennyi a' bírálóga 's jobbtevő; de csak vissza kell emlékezni, mint fintorgatták képeiket akkor, midőn Polk hadjelentésében 62 millió dollárt kívánt új hadihajók készítésére 's így magában mindenik örvend, hogy John Bull 's Jonathán testvér békében maradnak. Polk és a' közvélemény nagy része most Californiára veték szemüket 's diadaljelül akarják a' mostani mexicói háborúból haza hozni. California bekebelezetése először a' legjobb kárpótlás lenne azon résztartományért, melyet Anglia az Oregonbirtokból nyer; másodsor közvetlen győzelem is lenne, melyet az éjszakamerikai a' csendes tengereni uralom fölötti küzdelemben Anglia irányában aratnának; mert oda fordul az unio szeme; China Eriszalmája. Hogy az egyesült státusokra egy, Washington 's Jeffersontól még nem is sejtett jövedő vár, az bizonyos. China kikötőinek megnyitása, az angol gabnatörvények eltörlése, a' szabadkereskedés elve, mely Peel politikájá következtében mindinkább terjedez 's főleg a' kedvező fekvés nagy előnyeket szereznek nekik. Ha a' mexicoválháborúból California az egyesült státusoké vá lesz, akkor a' jelen vállalkozási szellemnél fogva kevés évtized alatt vasut köti az atlanti tengert a' csendessel össze. Akkor aztán fel van találva az egyenes ut India és Chinába, ama nyugoti tengerpart legszebb része az éjszakamerikaiaké, 's milyl forgalom nyílik ezek gyárainak, ha oly gyors összeköttetésbe jönnek a' mennyei birodalom 3—400 millióival? Az unio legújabb Everett urat küldötte Chinába köv. miniszterül 's ezjő komolyan 's erősen fog amannak kapuin zörgetni. Vajjon Anglia hasonló körülmények közt fog é közbenjáról ajánlkozni, mi által az unio California birtokába jutandna? Sohasem. Anglia kölesön által biztosított magának némi igényt Californiára; de az éjszakamerikai Californiát odanem engedik. Hisz e' részben a' közbenjárás tulajdonkép Anglia 's az unio közt fogna lenni; de ez utóbbi háborút visel Mexicoval 's azt gondolja, az öreg Zachár (Taylor Zacharia tábornok azaz: fegyver) a' legjobb közbenjáró.

Jun. 30kai ujjorki hírek szerint az éjszakamerikai hadsereg Reinosa városkát — mely 40 angol mérföldnyire fekszik Matamorastól a' Rio Grande mellett — hatal-

mába ejté Camergo, mely Montereyhez mint Taylor legközelebb célpontjához 90 angol mérföldnyire van, állítólag hódolási bizottságot küldött Taylorhoz. Arista helyébe Mexia foglalta el a' főparancsnokságot a' mexicói seregnél. A' mexicói congressus összeülvén, Bustamentét választotta meg elnökének. Ugy vélekedtek, hogy Paredes tábornok dictatori hatalom 's méltósággal fog felruháztni. Yucatan állítól fog függetlennek hirdette ki magát, mely hirt azonban évek óta ismételtetik.

„A' kamra — így szól a' képviselő ház válaszfeliratában a' brazilai császárhoz — az angol parlament billjét, mely szerint a' néger kereskedésről gyanus brazilai hajók idegen hatalombeli törvényszékek elibe állítandók, a' nemzeti önállóság 's függetlenséggel összehérhetlennek tartja. Ez okból a' kamra javálja a' felséged kormányá által ezen törvény ellen tett tiltakozást. Méltányolva a' lelkiismereteséget, mellyel felséged kormányá Anglia iránti kötelességit teljesítette, loyális és egyhangu közremunkálását igéri felségednek, a' korona 's nemzetjogok fentartására.“

Portugália.

Jul. 7kékig terjedő lissaboni hírek szerint a' miguelista kísérletek valamennyi ponton balul ütöttek ki; ellenben a' septembristák folyvást erős ellenzékét képeztek Palmella minisztersége ellen. A' legújabb alakult coimbrai junta fölfegyverezteté a' lakosságot, sőt kormányi felhatalmazás nélkül a' közpénzekről is rendelkezett. A' kormány helyzete egyébiránt már nyugtatóbb alakot kezd öltetni.

Anglia.

Julius 6kán jelent meg hosszash idő után O' Connell személyesen a' dublini reepalgülésben, hol a' számos közönségtől hangos tetszésnyilatkozatokkal fogadtatott. Maher előlülő szerencsét kívánt a' repealistáknak nagy vezérek visszajöttéhez, ki épen újabb nagy győzelmet vívott ki Irlandnak. A' kényszerbillt részint ugyan a' körülmények hatalma semmíté meg; de ha ezek nem álltak volna is be, O' Connell 's a' csüggedetlen repealcsapat elég erővel bírardott annak megdöntésére. Most O' Connell emelt szót. Fontos tárgyat kell, ugymond, megemlítnie. Az orangisták éjszakai Irlandban jul. 12kére ünnepélyes járdalokat hirdettek ki; ennél fogva indítványozza: szólíttassanak fel irásban az ottani katolikusok, hogy összeütközés kikerülése végett e' járdalokat megzavarásától tartózkodjanak. Hadd kiáltozzák az orangisták: „Pokolba a' pápával!“ és „le a' repealistákkal!“ ezek oly szavak, mellyek semmi kárt nem okoznak. Aztán a' jelen politikai helyzetről következőleg nyilatkozott az igazó: Mostan nevezetes fordulatot juttunk 's meg vagyok győződve, hogy, ha csak mi nem követünk el valami hibát, a' repeal célja már nem lehet távol. Láttuk sorsát a' hatalmas miniszternek, minőt Anglia tán századok óta bírt. Peel 1841ben jutott hivatalba erős többséggel mindkét ház részéről 's uralkodása mégis megbukott 's ő maga magányélet homályába tért vissza. Ha bukástól haszon háramlik Irlandra, ennek örvendeni fognék; elismerem azonban, hogy sok évi politikai ellenünknek sokat köszönünk. Egy statusférflu sem kísérhette volna nagyobb figyelemmel Irland nyomorát mint Peel, 's kormányhatalmát ép akkor veszté el, midőn olesó élelmet akart népünknek szerezni. Örökös tisztelet e' részben magaviseletének! Minden okos és jó ember örvend, hogy a' jelenkori státusférflak egyike ennyi erénynyel bírt. (Taps és kiáltás: „bravo! igen jól!“) De milyl helyzetben van jelenleg Irland? Való igaz, Anglia tán soha sem állt oly magasan a' közvélemény előtt mint most; de Irlandot sem kell semmibe venni, mint melly sokat tón Anglia dicsőségére. Szívem mélyéből sajnálom az Irlandban elköveített agrariak gonoszítottakat, de egyszersmind állítom, hogy a' kényszerbill semmi gyógyoszer nem leendett ezen erkölcsi sebek ellen. Orvoslati ígérték sérelmeinkre, de mit orvosoltak? Most azonban új időszak kezdődik; hallgassák meg Irland szózatát, midőn sérelmeiről szól 's el vagyok határozva, hogy e' szózatot soha nem hagyom elnémulni. A' mostani alsóházról mitsem remélek, de Peel bucsubeszédében kijelentette, hogy Irland 's Anglia közt tökéletes jogegyenlőségnek kell uralkodni. Vajjon Russell lord és pártja merik é ezen jogadást elhasználni, miután azt Peel előszíre hozta? Russell lord Irlandot illetőleg, választóinak legterjedelmeseb orvoslati rendszabályokat ígért. Más whigek is kedvezőleg nyilatkoztak a' londoni parlamentben Irlandra nézve. Még Bentink lord, a' védődiedik vezére is. Beresford őrnagy irlandi szívnék való szép férfias beszédet mondott. Ezentul mindig tisztelettel fogok szólani családjáról. (Halljuk és tetszés.) Ezek még is mindenek fölött a' repealizgatásnak tulajdonítandók. Mostan tehát szorosán tartsanak együtt a' repealisták. Részemről szívesen megbocsátok mindazoknak, kik távollétemben rágalmaztak. Néhány befolyásdus személy tanácslá, hogy a' repealizgatásról mondjak le; de azt nem teszem egy napig, egy óráig sem. El vagyok határozva, legelső ülészekon az uniomegszüntetés kérdését felhozni az alsóházban. (Tomboló tetszés.) Indítványozni fogom utasítását egy bizott-

ságra, mely az uniotörvény végrehajtatása 's hatása, 's a' földbirtokosak.

A' torysmusra hajló vasárnapi lap Britannia rövid jellemzését adja az új ministereknek, miből azonban új elveire nem igen ismérhetni, miután a' whig minisztereket többnyire fényes oldalukról ismérteti. Például: Russell lord elnök, mintegy századnegyed óta tartozik a' politikai élethez. Fiatallab éveiben a' muzsáknak is hódolt. Irományit, mik szellemre 's jó izlésre mutatnak, kedvezőleg fogadá a' közönség. Lansdowne marquis, kabinetelnök, negyven év előtt jutott hivatalba Fox minisztersége alatt. Atyjának a' nevezetes Helburne grófnak köszöni politikai kiképeztetését 's jellemét tekintve pártjánál a' legnagyobb tiszteletben áll. A' marquis ismértedus pénzügyi ember, alapos classicus iskolai műveltség birtokában 's tiszta erőteljes szónok. — Palmerston viscount, külügyi státustikár, William Temple utóda, előbb nagy jegyzékgyárnok volt 's termékenysége ezen borzasztó papirok előteremtésében az idegen diplomákat végtelen bámulásba hozta; de a' jegyzékkészítés mégis csak könnyebb óráinak mulattató foglalkodása vala. Midőn a' rajtaütés ideje eljött, eldobta a' tollat és sorhajókat tón követekül, golyók és bombákat jegyzéküül 's így három hónap alatt egy háborút fejezett be oly módon, hogy keletet 's nyugatot ugyanazon órában békítel! Irodalmilag a' viscount egykor a' whigekre irt gunyversekkel tette magát nevezetessé. Macaulay, hadi főfizető, fia az ismértedus Macaulay Zachárnak. Tulajdonkép politikáját nehéz értelmezni. Whigsége a' greyiskolához úgy áll mint polka az udvari menethez. De bir szellemmel 's ékes szólással; 's midőn nyílik előtte mező, senki jobban nem vágtat el rajta mint ő. Egészben véve, képes, szorgalmas, gyökeresdi, becsületes férflu. — Morpeth lord főerdőszt igazgató, mint fia Carlisle grófnak, örökségi igénnyel bir szellemi műveltség 's finom izlésre. Maga is több kellemes adományal járult az időszaki irodalomhoz 's elméjét utazáson művelé, minthogy néhány év előtt is több időig az egyesült státusokban élt. Fiatalkorában lépvén mint whig a' politikai pályára, szigorubb roszszalást mindig szerencsésen elkerült. Még az irlandi főtitkarságban is — melly hivatal félszázad óta sz. Lőrincz tüzes rácsa az angol státusférflakra nézve — a' néphangulat kárhözható itéletétől mentve lón. Ezt népszerű modorának köszönheti. Morpeth lord jó, tiszta, értelmes 's finom beszédű szónok. Csak ritkán szólal fel, de mindenkor jó hatással. — Lalor Shiel pénzmester eleven, lélekteljes szónok, husz év óta mint kath. ügyfőnök ismértedus. Szép eredményekkel kezdé pályáját mint ügyvéd, de a' közélet több ingerrel bírt reá nézve. Az angol dramát lankadásából kiemelendő, több szomorujátékot irt, mik, szokatlan szinpadismérettel szerkesztve 's hősnoi szerepeiben a' csodált O'Neill misstől előadatva, nagy tetszést arattak. Az elmédus művésznő lelépte után Shiel dramai pályáról a' politikaira lépett. O'Connell mellett előbajnoka lón irlandi hitsorsosi jogainak, 's az emancipatio után parlamenti üléssel jutalmaztatott meg. Ő talán legnevezetesb szónoka most az alsóházban, de mint miniszter még nem hágott azon fokra, mellyre parlamenti működésinél fogva érdemes. Az igaz, a' kabinet a' tájaj, mint maga Burke Edmund kénytelenül tapasztalni, csak lassan 's ellenszegüléssel nyílnak meg az irlandiak előtt. (Folyt. köv.)

Franciaország.

A' közmunkák miniszterétől kirendelt vizsgáló bizottság jul. 11kén tért a' szomorú arrasi esemény színhelyéről Párisba vissza. Ez az aligazgatótúl beküldött tudósítást minden pontjában erősíti, melly szerint a' halottak száma csak 14. De még most is kétkednek némely hírlapok, névszerint az Univers ez adat valóságán 's a' halottak említett számát kevéslik. Oudinot marsal segéde sebei következtében nem halt meg, sőt nagy remény van élétéhez. 9kén ugyanazon helyen újabb szerencsétlenség történt, melyet valamennyi lap, a' kormányiak is közölnek. A' mozgony által elrántott emelőfa lábszárát törte el egy katonának, két tüzért súlyosan 's többet gyöngébben sebesite meg. Utazóknak azonban mi káruk sem történt. Ez újabb balesetet menthetlen vigyázatlanság okozá. „Valamennyi alkalmazott, ugymond a' Droit, az előbbi katastropha következtében fejté (eszét) veszté 's mire sem valónak használhatók.“ Ellenben a' brüsseli Commerce belge a' julius Skai nagy katastropha okát csupa vakesetre, vagy az égre, vagy isten tudja mire hártja; szerinte a' pályavonal azon helyütt, hol a' szerencsétlenség történt, tökéletesen jó állapotban van, nem találhatni semmi sülyedést 's a' töltés teteje sem látszik hiányosnak 's tb. Egészben az van, hogy egy lánc szakadt el, de hogyan? azt nem tudhatni 's nem is fogják soha kifürkészni: vajjon a' kocsik a' sínvágányból azért biczenetek é ki, mivel a' lánc elszakadt, vagy azért szakadt é a' lánc, mivel a' kocsik a' sínről térték le. A' belga vaspályák igazgatósága, mikép az Independant jelenti, köriratot bocsátá hivatalnokaihoz, mellyben meghagyja, hogy a' gépmesterek ne merjenek hajtani sebesebben, mint elejökbe

lapotba tétele, ezen tekintetből minthogy a Szamos folyam nagy hatással van a Tisza kiömlésére, ennek a Tiszától egészen el's különös csatornába vétele létesítésére utasítottak a követek, nem levén megállapítva, hogy a Tiszának mármárosi hegyek közüli kiömlésével, vagy lejjebb kezdések é ezen csatorna — Szatmáron alul é vagy fölül Debreczennek vitessék é? A kiásatásra szükséges költség feletti tanácskozás alkalmakor nem kevés aggodalom látszott a biztosíték hiánya miatt némely társtagokat meglepni. Többen többféleképp vélekedtek. Volt, ki a biztosíték alapjául magát az ásatandó csatornát jelölte ki — például felhőzattak a pesti hid részvényei, melyek már most is kamatozni mondattak. Hogy ezen eszme a társulat figyelmét igényelhetné, tagadhatlan, mind azért:

1ször Mert bármely szigorú törvény létesítése's kötelezés aláírása mellett is majd lehetetlen aránylagos fizetési kulcsot feltalálni; de ha feltaláltatnék is, hogyan fizessen addig a különben is viz által károsult, míg sikerét nem látja kiadásainak? — Mondattak, hogy nem kell azonnal fizetni — ámde ekkor még rémitőbb a jövőre kilátás, mert p. o. hány nemes van a Tiszaháton, kinek egyetlenegy telke van's annak minden földét az árvíz járja — ennélfogva fölösen lesz fizetni kénytelen — teljék el hét év a Tiszaszabályozásban, addig ne vegye hasznát földjeinek, hanem holdog jövő reménye alatt, ha lesz, honnét fizessen, akár írja, akár ne írja magát alá a kötelezésnek — nem tudván mennyit kell fizetni, hét év elmúltával annyira nőhet tartozása, hogy a javára czélzó törvény szigorúsága mellett telkétől fog elesni; vagy saját örökét kész pénzen megvásárolni, de így történhetik nagyobb birtokosokkal is.

2ször Ha a néhai Vedres István vízmérnök „Nemzeti jószág“ nevű kis munkája hasonlatossága szerint, melyben Szegedtől Pestig ásatandó's most már czélba is vett csatorna felett nyujt tervet — ezen tiszá-szamosi csatorna is nemzeti vagy hazai kincsé alakíthatnék azon tőkét, mely létesítésére kölcsönöztetnék, pár évtized mulva könnyen kiteremné, a rajta hajózók minden személykülönség nélkül fizetni tartozván.

3ször Legjobban megfelelne a czélnek, ha ott kezdnék ezen csatorna, hol a Tisza folyam a mármárosi hegyek közüli, Királyházánál Ugocsahegyébe kiömlik, zsülpes torkolata illó szélességre's csak félónyi mélységre ásatván, csupán azon szerfölötti árvizet fogná fel's venné magába, mely Ugocsa, Bereg, Szatmár, Szabolcs, Zemplény'sat. alsó megyékbe átokká szokott válni; — a' most írt megyék, el levén véve a Szamos folyó is, egyszerre megszabadulnának az árvizektől, azonban mind a' mellett hogy a tiszatöltések csináltatása's átvágások szükségtelenek(?) válnának — a' Tisza rendes vizállásában*) megmaradván, azt mint eddig só, fa, 's egyéb szükségesekek szállítására használni lehetne. Ama csatorna pedig magába vevén a Szamos, Türt, Krasznát, magára nemzetünkre's az alföldi Kanaánra, egyesekre, mint a' kir. kincstárra áldást árasztana.

A' fenebbiek szerint kénytelenítetünk hinni — hogy egy nemzet, maga jölléteért, megyén's egyedenként is, ha közintézet van szóban, ha nagy részben nyomorainak elhárítására kívántatik az áldozat, sőt a' fens. kormány maga is népe boldogságaért, a' kincstár saját hasznaért egy 27 mérföldre nyuló csatornát — 56 megyével's 300 ezer állandó katonával kevés esztendő mulva (egyszerre méretvén ki's ásatván mindenütt) létrehozhat, alig jutván belőle Beszédes mérnök ur mütáni kimutatása szerint is — bár fél mérföldre 3240 öl hosszúságot vegyünk, — 1625 napszámra nyolcz héti munka — már pedig ennyi öl egyegy megyére nem esik. **)

De ezek mind csak jámbor ohajtások — szíves akarat, egyesített erő — czélhoz vezetne. Beregszász jul. 10-kén 1846. Többen.

Bevándorlás ügye és jutalomkérdések.

A' kor emberei Magyarország hátramaradása okait fejtegetvén, addig panaszokdakt hazánk szerfölötti néptelenségén, míg végre a' külföld kereszttyén szanakozásra's irgalomra ébred. Rövid idő mulva Éjszak-Amerika helyett Európa, de különösen Németország népfölöslegének's proletariusaiknak Magyarország lesz asylluma's a' külföldi pénztözsérek üzérkedési kedvencz-tárgya. Alig van külföldi's

*) És így rendezetlen állapotban lehetséges volna é azon mindenkorl biztos hajózás's a' folyam minden módoni hasznosítása? Szerk.

**) Ez igen igen vérmes terv, 's papiroson bizony szép — de vajjon megvan é annak fontolva, ugyszólván, impracticabilitása? 300 ezer katona és 56 megye összpontosítható é így és illy huzamban? Legtávolabb árnyéklatban sem szándékunk az illy kombinatióju tervezőket gyanúsítani, mindazáltal csakugyan a' mennél kevesebbel járulni kellés é csatorna létesítéséhez látszik é terv háttérben lappangani és sarkalataul szolgáláni, hogy az közintézeti paizs alatt köz- vagy nemzeti's kormányi erővel hozassék létre. Pedig csakugyan az fogja létesítési árát megadni előbb utóbb, ki legtöbb hasznát veszi. Szerk.

főleg valamire való német gazdasági's politikai lap, mely agitatója állandó cikkeiül nem választotta volna az egész világot, 's mindenekfelett a' németországiakat bevándorlásra's letelepülésre hazánkba ösztönözvén.

Ha é' bevándorlásoknál egyébre figyelnünk nem kellene, minthogy kiterjedt pusztáink megnépesüljenek, 's hogy az ország vagyonos földmivelőkkel's a' külföld értelmiségével, szorgalmával's pénzével gyarapodnék, — ugyan köszönök sógor ur gondoskodását, kivált ha nem kol-dusok's ügyefogyott gyűlevész nép, minőkkel Róth uram áldotta meg Erdélyt, hanem vagyonos és munkás emberek lepnék el pusztáinkat, ott, hol m a g y a r e m b e r semmi módon nem kapható. — Mi azonban nemcsak gazdák, hanem magyarok és alkotványos polgárok is vagyunk egy-szersmind; 's a' népesítés ügyét hazánkban p u s z t á n m e z z ó g a z d a s á g i szempontból tekintenünk nem lehet's nem szabad; és pedig annál kevésbbé, minthogy egy rész-ről a' tendenciák, melyek közül a' külföldi lapok a' bevándorlásokat sürgetik, gyanusak, 's nem ohajjúk, hogy az amugy is kitartó lelkesedést igénylő nemzetiség ügye újabb idegen elemekkel neheztessék; de más részről szeretetlenségnek's természetellennek tartanók tulzott népesítési vágyból saját fajunk's gyermekeinknek szükíteni az áldott földet, melyet eleink nem idegenek számára vásárlottak drága véren. —

A' gondatlanságban, mellyel az ország körülményink között a' korlátlan bevándorlásokat türi; a' részvétlenségben, mellyel az idegen elemek gyarapodása iránt a' magyar közönség viseltetik a' senki által nem korlátozott törvény-elleni járásban, mely szerint külföldi tözsérek's más személyek hazánkban a' legszebb uradalmakat's jószágokat megszerzik, 's ezzel az absztinták számát nevelgetik, — igen igen nagy veszély rejlik's ideje hogy már felébredjünk. — Lapjaink egyik főczéljául tüztük ki tehát é' nevezetes tárgyat bővebben megfejteni, 's gondolkozó ügybarátaink alkalmat nyujtani nézeteik nyilvánítására. Minél fogva batorodunk ezennel elvrokon hazánkfiat tisztelettel felhíni: méltóztassanak, következő kérdések körül hecses véleményök kifejtésével lapjainkat mielőbb szerencsésíteni:

- 1) Léteznek é Magyarországon törvények, mellyek külföldinek hazánkban a' megtelepedést's akár adóalatti, akár adómentes földbirtokok megszerzését feltétlenül megengedik? 2) Kinek kötelessége felügyelni arra, hogy itt idegen ember országos engedelem nélkül le ne telepedjék's magának birtokot ne szerezzen? 's van é arra példa, hogy é' kötelesség teljesítették? — 3) Elég é Magyarországon honosulásra az, hogy valaki a' határon belép? 's hasznos és czélzerű é jelenleg idegeneket hazánkba csóditeni? — 'S ha külföldi gyarmatok szükségesekek, az angol, francia és német népfajközött mellyik érdemelné az elsőseget's mellyikkel nyerne többet a' haza és miért? — 4) Miben áll maga a' honosulás? — 's minthogy nem emlékezünk arra, hogy a' magyar törvény (kivéven az ugy nevezett indigenatust) a' honosítás módjárul világosan rendelkezett volna, — minő rendszabályok volnának jövőre akár földbirtoki, akár nemzetiségi's alkotványos viszonyainkat tekintve é' részben legczélzerűbbek, legigazságosabbak? — 5) Szükséges é felföldi népfölöslegünk irányában a' külföldi tömeges bevándorlás, 's mikép kellene vagy lehetne saját szegény birtoktalan honfitársinkat hasznos földmivelőkke megtelepíteni a' hazában? — 6) Mikép lehetne biztosítani, hogy a' Magyarországon birtokló külföldi ember magyar-polgári kötelességit is teljesítse? 's mikép korlátozhatni az absz-tivismust's finansziális ártalmát miként csökkenthetni? —

Az é' kérdésekre érkezendő feleletekért, ha azok alaposak's elveinkkel és meggyőződésünkkel megegyeznek, minden nyomtatott iv után 6 k ö r m ö c z i a r a n y t i s z t e l e t d i j t a j á n l a' Magyar Gazda szerkesztősé g e.

Énekiskola. A' pestbudai hangász-egyesület kormánya alatti énekiskola növendékeinek folyó iskola évi nyilvános vizsgálatajok, és pedig az ifjaké jövő pénteken (jul. 31-én), a' leányoké pedig szombaton (aug. 1-jén) mindenkor délutáni 3 órakor leend a' Pest városi nagy redoutteremben, mellyekre mindenkinek szabad a' bemenet. Réá következő vasárnap (aug. 2-kán) délelőtti 11 órakor az énekiskola részvényeseinek idei második közgyűlések tartatik a' nemzeti casino teremében, mellyre az említett t. cz. részvényesek tisztelettel meghívottak. A' hangász-egyesületi mlgos elnök rendeletéből Mátray Gábor, énekiskolai igazgató.

Budapesti napló. (Jul. 30-kán.) Egy tartalomdús könyvet mutatunk be a' tudomány- és művészet-kevelő kö-zönségnek: „A' magyar orvosok és természetvizsgálók Pé-csén tartott hatodik nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai. A' nagygyűlés megbízatából kiadá Hölbling Miksa sebész-orvostudor, Baranya vármegye t. főorvosa's t. Pé-csett 1846, a' püspöki lyceum könyvnyomó-intézetében.“ Mióta a' természettudományi barátok munkálait figyelemmel kíséjük, számos jeleivel találkozunk ez ügy körüli lelkes fáradozásnak, 's minden évben egyegy szép gyűjteményt látunk az irodalom mezején feltűnni azon komoly vizsgálatok eredményiből, mellyekkel már hazánk fiai közül is, hála az ég-

nek! számosan foglalkodnak. A' gyönyörű természetet fűr-készni legszebb feladata az emberi észnek's valódi élet embere sem lehet az, ki é' tárgybeli isméréssel nem bír. Örömmel üdvözölök tehát évenként az összeseregelt tudósok gyű-lekezését kettős testvér hazánk hol egyik hol másik városá-ban, 's kedvesen fogadtuk az általok történt legparányibb munkálatokat is; mert ezek még csak kezdet valának, meg-vetendők egy nagyobb szélesb jövőndő alapját nemzetünkre nézve, és ki figyelemmel olvassa a' legközelebbi gyűlések em-lékkönyveit az velünk osztott sejtelmében nem csallakozott; különösen kedvezőleg ütött ki testvérhazánk viszonyait ér-deklőleg az ezelőtti, Kolozsváron tartott nagygyűlés, mely bizonynyal sokkal közelebb voná egymáshoz érdekinket; mi-ről az akkori jegyzőkönyv tanuságot tesz. Most a' pécsi nagy-gyűlés eredményeit látjuk é' nagy diszköztelben képviselve, mellynek mása még é' nembem nálunk nem található; de az érdemeiket é' tekintethen nem szándékunk latolni: szöjlon a' terjedelmes könyv maga, mely mint nyomdai termény is di-szére válik a' pécsi intézetnek. Benne elől nagy-kéri Sci-tovszky János pécsi püspök, mint a' 6dik nagygyűlés lelkes elnökének Barabás által rajzolt képe foglaltatik; é' czímlapon sz. kir. Pécs város által é' alkalomra kiosztott emlékképz és a' székesegyház; 's három más könyvmenten az alkalmi érte-kezések nevezetesb tárgyai láthatók. Egyébiránt a' tudomány érdekében é' nevezetes tüneményről, irodalmi kalauz'unkban még emlékezni fogunk.

Furcsa kis dolgok foganszanak némelnyek agyában, mi-szerint ha prófétáknak tartatnának ott, hova bevándorlottak, elég zavart képesek előidézní, — mint példák mutatják. Mi-nap néhány szót mondánk — mint szokásunk, egy hazánk-beli nagyszern vállalat körül nemzetiség dolgában's arrul, mit igaz magyar soha sem helyeselné, mi sem mondhattunk di-cséreret; azon látszólagos csekélységről, t. i. hogy a' vasut még csak külsőségekben sem simul nemzeti közérdekinkhez; — u-gyanazt busásabban előtükörözi a' Hetilap, és ime a' tulsó ol-dalról azok, kiknek címök szerint magyar érdekekben kel-lene beszélni, felkapva szavainkat sopánykodó gnyos mo-dorban elferdítik. Igaz ügyünk felett mi kétségbe nem esünk; hanem jó hogy itt is kitesszik a' szeg a' zsákból, — mint sok állatot bizonyos függelékéről ismérhetni meg; ennek jobb volt ma történni mint holnap, 's köthetitek jószágotokat a' ka-róhoz — többé nem hiszünk. És beszélhetnek amott, de mi-dön látjuk, hogy a' színló szerepköntést a' vasutársaság em-berei elhullatják, és saját börtükben tűnnek elő; a' magyar fel-írások lassankint oszlanak, a' hivatalos és azonkivüli közle-kedés chinai nyelven megy, ez uraim, mind tény! 's egy szik-rát sem mutat a' nagyreményű vállalat nemzetiségünk iránti kegyeletére. Egyébiránt, kik kislelküsi gyanura háritának az egészet, szinte borzasztón csallakoznak; nem is kívántatik mind az öt érzék épsége hogy valótudásra jussanak. — Egy más szívesen túrt collegának is némi figyelemzetést, ki 3 jegy alatt szokta közlésintek német tükörben másolni, mi ellen szavunk nincs, mert meglehetősen fordító, 's azt, hogy a' kut-fő-mellőzést is szereti, szinte nem korholjuk; csak azt szeret-nők hogy ne csonkítsa mondatinkat, hanem illyenkor nyilat-kozzék, hogy nincs velünk egy értelemben. Minap a' nevelő-intézetekben oktatásról szöltünkhez azt függesztek: hogy iz-raelita szülék több gondot fordítanak gyermekeik nevelésé-re; — holott keresztlyénekül meg a' vállalkozó nevelők vizsik erélyesebben a' dolgot. Másoló ur olly szívesen csavará az értelmet oda, hogy — és csupán — az izraelitáknál meg leg-több szorgalommal az oktatás. Vajjon ez ugy áll é, annak bi-zonyoságaul elég lesz felhozunk azon esetet, hogy az egyet-len tanító is, ki lelkesebben fogott ügyéhez, 's a' nevelés né-hány hiányait a' P. Z. ban felfedezni merész volt, ezen előjá-róság elleni vakmerő tettét belötrönöztetett. Ha ez így van, ugy itt nyög a' jó ügy; 's hol találhatni nagyobb sérelmet írói önállóságon, 's a' nevelés szent ügyén, mint ott, hol a' ki job-bat akar, büntetettik! — A' tolvajno, ki utcán bolyongó gyer-mekeket szokott ékszerieiktől megfosztani, mult pénteken igen esélyes esel által szomorú börtre jutott. Az ópaocsirta- és városmajor — utca lakóji, kik leggyakrabban tapasztalák gyermekeiket nyakélesség's fülliggentyű nélkül sirva ke-riülni haza, végre az említett napon több állomásra lesbe állí-ták embereiket, 's egy időig több esinosan öltözött gyermeket sétáltattak magányosan az utcán végig; egyszerre a' rablónó is előterem, 's épen egy előlédsgetett lányka aránykészerit markolgatá össze, midőn hátulról még hatalmas marok ra-gadja meg; de a' károsultak küssé el is heveskedtek boszjo-kat, mert a' szerencsétlen bűnöst nagyon elagyalták; ezt az e-rélyes rendőrségre kellett volna bízni, melly ugyis fegyelme-alá vette az erkölcsi tévelygőt. — Mult vasárnap reggeli 2 1/2-koz félrevert harangok's a' holtörök süvöltözési riasztották fel Pest lakosait. A' jelentett tüzvész Budán volt, hol az újvá-rospan egy sütőmester háza égett le. Itt alkalmasint nagyon begyujtottak a' kemenczében; mert még a' szomszédvárosban is melegedtek tőle. Egyébiránt Budán mélyen alsznak, mert a' tüzet is pestiek oltották el. Csak aztán ezen jó Pest ne ol-tson el minden tüzet; hanem annál gyorsabb legyen minden föleg önmagát fenyegető veszély elhárításában. — Vasár-nap délután szélvihar keletkezett felettünk, melly hamar por-tengerbe borítá az ikerfőváros egész láthatarát, 's éji düh-öngése után 2 1/2 napi sürü szapora esőt hozott a' szonjas földnek, mit föleg a' legelőre, kukoriczára, szőlőre, kerti zöldségre, sőt mindenre olly epvede ahítánk hetek óta; 's ez hozott hús változatosságot a' szokatlan hőségért, melly az idén kegyetlenkedett fölöttünk, és sok áldozatot vitt a' Duná-nak, melly naponkint több holt testet lebegtet hullámin, mel-lyek részint öngyilkosság, részint vigyázatlan fürdés által ju-tott k é' hydropathiai viszontagságra. Mivel pedig az épület-anagok is mindenfelé kiserádtak, a' tüzvésznek is ország-szerte számos hírei keringenek; csak az ujdonságírásban nincs szárazság, másutt és nálunk is — ut figura . . .

Amerika.

Az Oregonkérdés tehát, minden nehézség daczára tisztába van hozva. Jóllehet Allen ur a' tanács titkos ülésiben ezen tárgy fölött még egy utolsó kísérletet tón az

54d. 's 40d. hogy szavát ü ződés helyben a' tanácsban. ügyi bizottság választatot m nak, 's így ez a' vésszel fen 's 40-féle har len bátorsági séggel, a' bék szédet tartot szédet, melly évek óta tart szönik Ameri és Aberdeen nak, 's daczár madásinak, 's 's örömet ny ződés alapja a' Fuca utig, kezébe boos a' Columbia kitéléseig. T datlanul a' Co a' 49d. széles 's hogy több ezen okvetle zen szélessé mány, melly még tökélete képezhetni b des tengeri zárólág hajó vül addig se öbli társaság a' folyamot. H sokkal jobb az Oregonbi kiai telepít függellenség csallakozvár vesztenek az lehetni, hog amaz korán batosit is m dett ez's há volna azt ha Egy olly tar rántásra sen boruvihar 's jobbantev ták képeiket dollárt kivár denik örver maradnak. formiára ve mexicói hát lőször a' le mellyet Ang len győzede des tenger aratának; mája. Hogy fersontól na kikötőm törlése, a' s vetkezébe vés nagy el ruból Calif vállalkozás az atlanti t találva az gerpart leg lom nyilk jőnek a' m újabban E komolyan Anglia has kozni, mi é sem. Angl Californiá gedik. His az unio kö val's azt g nok azaz: Jun hadsereg nyire feks

54d. 's 40d. fok mellett 's ez alkalommal olly hévbe jött, hogy szavát őt zárt ajtón keresztül lehet hallani: a' szerződés helybenhagyatása mégis 41 szóval 14 ellenkivitatott a' tanácsban. Allen e' miatt egészen lángba borulván, a' külügyi bizottság elnökségéről lemondott, 's helyébe Duffie választotta meg. Duffie azonban politikai segédje Calhounnak, 's így ez utóbbinak pártja, szelleme 's nézete győzött a' vésszel fenyegető fontos kérdésben. Calhoun, ki az 54. 's 40-féle harczpárt legnagyobb heve közepett, rettenhetlen bátorsággal, nem gondolva a' szélvitorlás népszerűséggel, a' békélobogót kitézte; Benton, ki három napi beszédet tartott a' tanácsban az Oregonkérdés fölött, olly beszédet, melly tisztasága 's alaposságára tekintve egyike az évek óta tartott legjobb beszédeknek, — e' két férfinak köszönik Amerikában a' világbékét; tul az Océánon pedig Peel és Aberdeennek, kik daczára az amerikai sajtó zajongásának, 's daczára a' congressusi szónokok leghevesb megtámadásának, nyugalmasan, szilárdan és hidegen maradtak, 's örömet nyújtottak segédkezet alkudozásokra. A' szerződés alapja a' 49d. szélességi fok a' bérczhegységtől egész a' Fucea utig, 's az egész Vancouvers szigetnek az angolok kezébe bocsátatása, szabadon hajózhatván ez utóbbiak a' Columbia folyamon a' hudsonöbli társulat szerződvénye kitéléseig. Tudva van, hogy Anglia első pillanat óta szakadatlanul a' Columbia folyamat torkolatától kezdve föl egész a' 49d. szélességi fokig követelék határvonalul maga részére, 's hogy többször oda nyilatkozott, miszerint az alkudozás ezen okvetlen alapjáról semmi módon sem mond le. Az ezen szélességi fok 's Columbia folyam közt fekvő tartomány, mellyet a' mostani szerződés határoz meg, nincs még tökéletesen kimérve, de kétségkűl legalább két státust képezhetni belőle. Ezen szerződés az amerikaiaknak a' csendes tengeri partból három fokot ad, 's jogot nem sokára kizárólag hajózhatni a' nyugatamerikai főfolyamon. Ezenkívül addig sem szabad valamennyi angolnak, csak a' hudsonöbli társaságnak, 's annak is csak bizonyos időre használni a' folyamat. Ha már most némelyek azt gőrdítik ellene is, hogy sokkal jobb leende a' dolgot eldöntetlenül hagyni, mert így az Oregonbirtokot 25 év alatt szélte 's hosszában amerikaiak telepítették volna meg 's ezek aztán mint a' texasiak függetlenségüket Angliától kiküzdvén 's az unióhoz önként csatlakozván, az egyesült státusok egy talpalatnyit sem vesztenek az Oregonbirtokból: erre természetesen azt felelhetni, hogy Anglia nem Mexico, 's mit ez megenged, arra amaz koránsem kész ráállani. Az uniótán Anglia vörös kábatosít is meggyőzendő vala, de milly áldozatokba kerülendett ez 's hány évvel akadályozta vagy vissza is rántotta volna azt haladását 's művelődésében a' háború? És miért? Egy olly tartományért, melly Pakenham szerint egy kardrántásra sem méltó. Az igaz most, midőn 's fenyegető háboruvihar már elmúlt keleten, bármennyi a' bírálógató 's jobbantevő; de csak vissza kell emlékezni, mint fintorgatók képeiket akkor, midőn Polk hadjelentésében 62 millió dollárt kívánt új hadihajók készítésére 's így magában mindenik örvend, hogy Johnbull 's Jonathán testvér békében maradnak. Polk és a' közvélemény nagy része most Californiára veték szemüket 's diadaljelül akarják a' mostani mexicói háborúból haza hozni. California bekebelezése először a' legjobb kárpótlás lenne azon részartományért, mellyet Anglia az Oregonbirtokból nyer; másodsor közvetlen győzelem is lenne, mellyet az éjszakamerikaiak a' csendes tengeren uralom fölötti küzdelemben Anglia irányában aratnának; mert oda fordul az unio szeme; China Eriszalmája. Hogy az egyesült státusokra egy, Washington 's Jeffersontól még nem is sejtett jövedő vár, az bizonyos. China kikötőinek megnyitása, az angol gabnatörvények eltörlése, a' szabadkereskedés elve, melly Peel politikája következtében mindinkább terjedez 's főleg a' kedvező fekvés előnyeket szereznek nekik. Ha a' mexicovál háborúból California az egyesült státusoké válna, akkor a' jelen vállalkozási szellemmel fogva kevés évtized alatt vasut köti az atlanti tengert a' csendessel össze. Akkor aztán fel van találva az egyenes ut India és Chinába, ama nyugoti tengerpart legszebb része az éjszakamerikaiaké, 's milly forgalom nyilik ezek gyárainak, ha olly gyors összeköttetésbe jönek a' mennai birodalom 3 — 400 millióival? Az unio legújabbban Everett urat küldötte Chinába köv. miniszterül 's ez jó komolyan 's erősen fog amannak kapuin zörgetni. Vajjon Anglia hasonló körülmények közt fog é' közbenjáróul ajánlkozni, mi által az unio California birtokába jutandna? Sohasem. Anglia kölesön által biztosított magának némi igényt Californiára; de az éjszakamerikaiak Californiát odanem engedik. Hisz e' részben a' közbenjárás tulajdonkép Anglia 's az unio közt fogna lenni; de ez utóbbi háborut visel Mexicoval 's azt gondolja, az öreg Zachár (Taylor Zacharia tábornok azaz: fegyver) a' legjobb közbenjáró.

Jun. 30kai ujjorki hírek szerint az éjszakamerikai hadsereg Reinosa városkát — melly 40 angol mérföldnyire fekszik Matamorastól a' Rio Grande mellett — hatal-

mába ejté Camergo, melly Montereyhez mint Taylor legközelebb célpontjához 90 angol mérföldnyire van, állítólag hódolási bizottságot küldött Taylorhoz. Arista helyébe Mexia foglalta el a' főparancsnokságot a' mexicói seregnél. A' mexicói congressus össze gyűlvén, Bustamentét választotta meg elnökének. Ugy vélekedtek, hogy Paredes tábornok dictatori hatalom 's méltósággal fog felruházatni. Yucatan állítólag függetlennek hirdette ki magát, melly hirt azonban évek óta ismételtetik.

„A' kamra — így szól a' képviselő ház válaszfeliratában a' brazilai császárhoz — az angol parlament billjét, melly szerint a' néger kereskedésről gyanus brazilai hajók idegen hatalombeli törvényszékek elibe állítandók, a' nemzeti önállóság 's függetlenséggel összeférhetlennek tartja. Ez okból a' kamra javálja a' felséged kormányja által ezen törvény ellen tett tiltakozást. Méltányolva a' lelkiismereteséget, mellyel felséged kormányja Anglia iránti kötelességit teljesítette, loyális és egyhangu közremunkálását igéri felségednek, a' korona 's nemzetjogok fentartására.“

Portugália.

Jul. 7kéig terjedő lissaboni hírek szerint a' miguelista kísérletek valamennyi ponton balul ütöttek ki; ellenben a' septembristák folyvást erős ellenzékot képeztek Palmella minisztersége ellen. A' legújabbban alakult coimbrai junta fölfegyverezteté a' lakosságot, sőt kormányi felhatalmazás nélkül a' közpénzekről is rendelkezett. A' kormány helyzete egyébiránt már nyugtatóbb alakot kezd öltetni.

Anglia.

Julius 6kán jelent meg hosszaszab idő után O' Connell személyesen a' dublini reepalgűlésben, hol a' számos közönségtől hangos tetszésnyilatkozatokkal fogadtatott. Mather előlül szerencsét kívánt a' repealistáknak nagy vezérok viszajöttéhez, ki épen újabb nagy győzelmet vívott ki Irlandnak. A' kényszerbillt részint ugyan a' körülmények hatalma semmitte meg; de ha ezek nem álltak volna is be, O' Connell 's a' csüggedetlen repealsapat elég erővel bírاندott annak megdöntésére. Most O' Connell emelt szót. Fontos tárgyát kell, ugymond, megemlítni. Az orangisták éjszaki Irlandban jul. 12kére ünnepélyes járdalokat hirdettek ki; ennél fogva indítványozza: szólíttassanak fel írásban az ottani katolikusok, hogy összeütközés kikerülése végett e' járdalokat megzavarásától tartózkodjanak. Hadd kiáltozzák az orangisták: „Pokolba a' pápával!“ és „le a' repealistákkal!“ ezek olly szavak, mellyek semmi kárt nem okoznak. Aztán a' jelen politikai helyzetéről következőleg nyilatkozott az igazgató: Mostan nevezetes fordulati pontra jutottunk 's meg vagyok győződve, hogy ha csak mi nem követünk el valami hibát, a' repeal célja már nem lehet távol. Láttuk sorsát a' hatalmas miniszternek, minőt Anglia tán századok óta bírt. Peel 1841ben jutott hivatalba erős többséggel mindkét ház részéről 's uralkodása mégis megbukott 's ő maga magányélet homályába tért vissza. Ha bukástól haszon háramlik Irlandra, ennek örvendeni fognék; elismerem azonban, hogy sok évi politikai ellenünknek sokat köszönünk. Egy statusférfiu sem kísérhette volna nagyobb figyelemmel Irland nyomorát mint Peel, 's kormányhatalmát ép akkor veszté el, midőn olcsó élelmet akart népünknek szerezni. Örökös tisztelet e' részben magaviseletének! Minden okos és jó ember örvend, hogy a' jelenkori statusférfiak egyike ennyi erénynyel bírt. (Taps és kiáltás: „bravo! igen jól!“) De milly helyzetben van jelenleg Irland? Való igaz, Anglia tán soha sem állt olly magasan a' közvélemény előtt mint most; de Irlandot sem kell semmibe venni, mint melly sokat tón Anglia dicsőségére. Szívem mélyéből sajnálom az Irlandban elkövetett agrariarai gonoszlatteket, de egyszerűs mind állítom, hogy a' kényszerbill semmi gyógy-szer nem leendett ezen erkölcsi sebek ellen. Orvoslást ígértek sérelmeinkre, de mit orvosoltak? Most azonban új időszak kezdődik; hallgassák meg Irland szózatát, midőn sérelmeiről szól 's el vagyok határozva, hogy e' szózatot soha nem hagyom elnémulni. A' mostani alsóháztól mitsem remélek, de Peel bucsbeszédében kijelentette, hogy Irland 's Anglia közt tökéletes jogegyenlőségnek kell uralkodni. Vajjon Russell lord és pártja merik é' ezen jogadást elhalasztani, miután azt Peel előszíntre hozta? Russell lord Irlandot illetőleg, választóinak legterjedelmesh orvoslati rendszabályokat ígért. Más whigek is kedvezőleg nyilatkoztak a' londoni parlamentben Irlandra nézve. Még Bentink lord, a' védődiedik vezére is. Beresford őrnagy irlandi szívnek való szép férfias beszédet mondott. Ezentul mindig tisztelettel fogok szólni családjáról. (Halljuk és tetszés.) Ezek még is mindenek fölött a' repealizgatásnak tulajdonitandók. Mostan tehát szorosan tartsanak együtt a' repealisták. Részemről szívesen megbocsátok mindazoknak, kik távollétemben rágalmaztak. Néhány befolyásdus személy tanácslá, hogy a' repealizgatásról mondjak le; de azt nem teszem egy napig, egy óráig sem. El vagyok határozva, legelső ülészakon az uniomegszüntetés kérdését felhozni az alsóházban. (Tom-boló tetszés.) Indítványozni fogom utasítását egy bizott-

ságra, melly az uniotörvény végrehajtatása 's hatása, 's a' földbirtokosak.

A' torysmusra hajló vasárnapi lap Britannia rövid jellemzését adja az új ministereknek, miből azonban új elveire nem igen ismérhetni, miután a' whig minisztereket többnyire fényes oldalukról ismérteti. Például: Russell lord elnök, mintegy századnegyed óta tartozik a' politikai élethez. Fiatalabb éveiben a' muzsáknak is hódolt. Irományit, mik szellemre 's jó izlésre mutatnak, kedvezőleg fogadá a' közönség. Lansdowne marquis, kabinetelnök, negyven év előtt jutott hivatalba Fox minisztersége alatt. Atyjának a' nevezetes Helburne grófnak köszöni politikai kiképzését 's jellemét tekintve pártjánál a' legnagyobb tiszteletben áll. A' marquis ismértedus pénzügyi ember, alapos classicus iskolai műveltség birtokában 's tiszta erőteljes szónok. — Palmerston viscount, külügyi státustitkár, William Temple utóda, előbb nagy jegyzékgyárnok volt 's termékenysége ezen borzasztó papirok előteremtésében az idegen diplomatákat végtelen bámulásba hozta; de a' jegyzékkészítés mégis csak könnyebb óráinak mulattató foglalkodása vala. Midőn a' rajtaütés ideje eljött, eldobta a' tollat és sorhajókat tón követekül, golyók és bombákat jegyzéküül 's így három hónap alatt egy háborut fejezett be olly módon, hogy keletet 's nyugatot ugyanazon órában békítet. Irodalmilag a' viscount egykor a' whigekre irt gunyversekkel tette magát nevezetessé. Macaulay, hadi főfiszető, fia az ismértedus Macaulay Zachárnak. Tulajdonkép politikáját nehéz értelmezni. Whigsége a' greyiskolához úgy áll mint polka az udvari menethez. De bir szellemmel 's ékes szózással; 's midőn nyilik előtte mező, senki jobban nem vágat el rajta mint ő. Egészben véve, képes, szorgalmas, gyökeres, becsületes férfinak. — Morpeth lord főerdőszet igazgató, mint fia Carlisle grófnak, örökségi igényyel bir szellemi műveltség 's finom izlésre. Maga is több kellemes adományyal járult az időszaki irodalomhoz 's elméjét utazáson művelé, minthogy néhány év előtt is több időig az egyesült státusokban élt. Fiatalkorában lépvén mint whig a' politikai pályára, szigorubb rosszalást mindig szerencsésen elkerült. Még az irlandi főtitkarságban is — melly hivatal félszázad óta sz. Lőrinc tüzes rácsa az angol státusférfiakra nézve — a' néphangulat kárhóztató itéletétől mentve lón. Ezt népszerű modorának köszönheti. Morpeth lord jó, tiszta, értelmes 's finom beszédű szónok. Csak ritkán szólal fel, de mindenkor jó hatással. — Lator Shiel pénzmester eleven, lélekteljes szónok, husz év óta mint kath. ügyfőnök ismértedus. Szép eredményekkel kezdé pályáját mint ügyvéd, de a' közélet több ingerrel bírt reá nézve. Az angol dramát lankadásából kiemelendő, több szomorujátékot irt, mik, szokatlan szinpadismérettel szerkesztve 's hősnői szerepeiben a' csodált O'Neill misstől előadatva, nagy tetszést arattak. Az elmedús művésznő lelépte után Shiel dramai pályáról a' politikaira lépett. O'Connell mellett előbajnoka lón irlandi hitsorsosi jogainak, 's az emancipatio után parlamenti üléssel jutalmaztatott meg. Ő talán legnevezeteseb szónoka most az alsóházban, de mint miniszter még nem hárdott azon fokra, mellyre parlamenti működésinél fogva érdemes. Az igaz, a' kabinet ajtaji, mint maga Burke Edmund kénytelenül tapasztalni, csak lassan 's ellenszegüléssel nyilnak meg az irlandiak előtt. (Folyt. köv.)

Francziarország.

A' közmunkák miniszterétől kirendelt vizsgáló bizottság jul. 11kén tért a' szomorú arrasi esemény szinhelyéről Párisba vissza. Ez az aligzagatától beküldött tudósítást minden pontjában erősíti, melly szerint a' halottak száma csak 14. De még most is kétkednek némely hirlapok, névszerint az Univers ez adat valóságán 's a' halottak említett számát kevéslik. Oudinot marsal segéde sebei következtében nem halt meg, sőt nagy remény van éltéhez. 9kén ugyanazon helyen újabb szerencsétlenség történt, mellyet valamennyi lap, a' kormányiak is közölnek. A' mozgony által elrántott emelőfa lábszárát törte el egy katonának, két tüzért súlyosan 's többet gyöngébben sebesítte meg. Utazóknak azonban mi kárunk sem történt. Ez újabb balesetet menthetlen vigyázatlanság okozá. „Valamennyi alkalmazott, ugymond a' Droit, az előbbi katastropha következtében fejét (eszét) veszté 's mire sem valának használhatók.“ Ellenben a' brüsseli Commerce belge a' Julius Skaik nagy katastropha okát csupa vakesetre, vagy az égére, vagy isten tudja mire hárítja; szerinte a' pályavonal azon helyütt, hol a' szerencsétlenség történt, tökéletesen jó állapotban van, nem találhatni semmi sülyedést 's a' töltés teteje sem látszik hiányosnak 'stb. Egészben az van, hogy egy láncz szakadt el, de hogyan? azt nem tudhatni 's nem is fogják soha kifürkészni: vajjon a' kocsik a' sínvágányból azért biczenetek é' ki, mivel a' láncz elszakadt, vagy azért szakadt é' a' láncz, mivel a' kocsik a' sínről térték le. A' belga vaspályák igazgatósága, miképp az Independant jelenti, köriratot bocsáta hivatalnokaihoz, mellyben meghagyja, hogy a' gépmesterek ne merjenek hajtani sebesebben, mint elejőkbe

van szabva. Kik e' parancsot figyelembe nem veszik, tisztállásaiktól felfüggesztesztek, sőt azoktól illetőleg meg is fosztatnak. — Jul. 8kán délutáni 3 órakor a' párisi tózsérecsarnokon azon hír terjedt el rögtön, hogy az éjszaki vaspályán Arras közelében több emberáldozatba került nagy szerencsétlenség fordult elő. Ezen hír épen akkor terjedt, midőn a' szerencsétlenség valóságga megtörtént. Az igazságszolgáltatás kötelességének tartván e' megfajthatetlen monda forrását kifürkészni, vizsgálatot szándékozik e' részben megindítani.

A' király 9kén éjjel sajátkezűleg levelet írt Ligne hg belga követnek, tudósítván őt, hogy neje 's öt gyermeke csodamódon megszabadultak a' vézből, mert a' kocsi, mellyben a' követ összes családja volt, lebeczcent ugyan a' sínről, de a' töltésről nem zuhant le. Az egész éjszaki pályavonalon szigorú hallgatás tételt a' tisztviselők kötelességeül. Legközelebb napokban a' baleset után senkinek nem volt szabad a' szerencsétlenség titokteljes helyéhez közeledni. Így Lilleből hat ember vizsgálni akarván: vajjon a' halottak

közt nincsenek é valami ismerőseik, nem bocsátottat a' 30 láb magas töltésre, sőt örök hozatván, ezek egyike szuronyal döfölt is, mi közingerültséget ébreszte Lille lakossága között.

Jul. 14kén jelent meg párisi lapokban Frissart, hídés uti főtanács tagjának hivatalos tudósítása az arrasi baleset tárgyában. Ezen tudósítás mindent a' régiben hagy; Frissart a' pályavonalat tökéletesen jó karban találta; a' síneken csupán csekély nyomás, mit a' katastropha maga okozott, vala észrevehető; túl sebességgel nem haladt a' kocsi; tán egy elpattant lánccal vala az egésznek oka, de vajjon lehetséges é ezt a' rom-és töredékhalmazból megfajteni, hogy valaki biztos ítéletet hozhasson? A' National erre következő gonosz megjegyzést tesz: „Mintán tehát senki sem oka e' szerencsétlenségnek, úgy bizonyosan az isten maga lesz oka. Ezt hinnünk kell, 's hihetőleg Rotschild sem fog rá „nem“ et mondani!“

Elegyhr.

Varsóban újabb rendőri szabályok az előbbi szigoru-

kat, mikszerint mindenki égő lámpával tartozott éjjel az utcán járni, megszüntettek. Az idegeneket illető felvigyázat is javult valamivel.

Angol vasutakon öt év alatt 890 személy részint elveszett részint megsérült. — A' németalföldi kereskedelmi kar az anyaországban 1845 évben 51 millió forint árny keletindiai árukat adott el; a' szállítók e' mellett mintegy 10 millió forintot nyertek.

St. John Uj-Foundland fővárosát jun. 9kén borzasztó tüzvész hamvasztotta el. A' házak 's középületek háromnegyede fekszik romban, és számos személy veszté e' szomorú eseménynél életét.

Angol gyárvárosokban a' gabnabill elfogadtaását mindenütt osztatlan örömmel ünnepeleék. Ashtonban egy borbély lobogott tüzött ki következő felirással: „Egyedárusokat itt nem borotválnak.“

Az angol géperő munkánál 1792d. évben 20 millió, 1843ban pedig 400 millió embert pótol.

60ik szám.

2109. Árcsökkentési hirdetés. A' m. kir. építész főigazgatóság részéről ezennel közhírré adatik: hogy a' budai kir. vár vizgépe hajtására 1846/47 évre megkivántató ígás lovak kiszolgáltatása iránt f. évi augusztus 3án reggeli 9 órakor az említett kir. hivatal irodájában árcsökkentés fog tartatni.

Kik tehát e' kir. vizgép-hajtást felláallni szándékoznak, az érintett napon,

Gyapjueladási hirdetés.

A' nagyméltóságú magyar királyi udvari kamara rendelete következtében a' királyi koronai és kamarai uradalmakban ugyszinte a' váci püspöki jószágokban ezen évben (1846.) nyert és bérmentesen Ó-Budára, részint pedig Pestre szállított juh-és bárány-gyapjúnak elárvereltetése 1846diki augusztus 24dikére tűzetett ki; minélfogva megjegyztetvén itt, hogy az árverésnél írásbeli ajánlatokon kívül, szóval tett ígéretek is elfogadhatnak, — a' venni szándékozők az árverésre akkép hivatnak meg: hogy a' fenkitűzött napon délelőtti 9 óráig személyesen, vagy törvényes hatalommal felruházott megbízottjaik által a' kir. kamarai épületben Budán megjelenjenek, vagy kik írásban adandnak be ajánlataikat, e' felirással „Gyapju árverési ígérlet“ a' kir. kamarai elnökséghez, hol azok felbontatlan maradván, az árverési elnök által az árveréshez szinte felbontatlan fognak vitetni, legfeljebb augusztus 24ig benyújtsák.

Az árverési föltételek, mellyekből egyszerűs mind az árverési eljárás mód, nemkülönben a' venni szándékozők kötelezettségeik is eleve kivihetők leendnek e' következendőkben állanak:

I. Ez árverésnek tárgya leend a' kir. koronai 's kam. uradalmakban, ugyszinte a' kalocsai érsekséghez tartozó jószágokban ez évben tenyésztetett juh-és bárány-gyapju u. m.

a) a' ó-budai koronai uradalomból mintegy 42 mázsa juh- és 4 mázsa bárány-gyapju.

b) a' diósgyőri koronai uradalomból mintegy 43 mázsa juh- és 3 mázsa bárány-gyapju;

c) a' bácsi kamarai uradalomból, 's nevezetesen az alsó-kulai-pusztai juhászatból mintegy 35 mázsa juh- és 5 mázsa bárány-gyapju; a' felső-kulai-pusztai juhászatból mintegy 41 mázsa juhgyapju; — a' kis-sztapári juhászatból mintegy 32 mázsa juh- és 3 mázsa 30 font bárány-gyapju; — a' pusztai béla juhászatból mintegy 69 mázsa juh- és 5 mázsa 50 font bárány-gyapju; — végre d) a' váci püspöki uradalmakból mintegy 84 mázsa juh- és 8 mázsa bárány-gyapju.

II. A' szóbeli ígéretek mellett e' nyilvános árverésnél, mint említették, írásbeli ígérők nevének kiállása az egyes ajánlatok összehasonlításából kitünendő eredmény fog eszközöltetni.

III. A' minden venni szándékozőktől befizetendő bánatpénzre nézve következő ár szabott, u. m. az ó-budai gyapjuért (400) azaz négyszáz forint, a' diósgyőriért (400) azaz négyszáz forint, — az alsó-kulai-pusztai gyapjuért (400) azaz négyszáz, — a' kis-sztapáriért (400) azaz négyszáz, — a' pusztai-béla (300) azaz háromszáz, — a' pusztai-béla

190 pengő forintból álló bánatpénzzel eláallva megjelenni ezennel felszólítatnak.

A' szerződés aláírása alkalmakor, az árverés után megállapított kötésbérnek száztól tizede szavatossággal leszen lefizetendő; a' szerződés külön feltételeiről pedig az említett hivatalnál szokott órákban értekezhetni.

A' m. kir. építész főigazgatóság által. Budán, július 28án 1846ik évben. 1—3

gyapjuért (700) azaz hétszáz forint, 's végre a' váci gyapjuért (900) azaz kilencszáz forint pengőben letétessek, pedig készpénzben vagy státuspapírosban (börzei érték szerint, kivévén az 1834. és 1839diki státus-adóssági kötelezetvényeket, mellyek csak névszerűn értékükben vétetnek el.

E' bánatpénzt, mindenki, ki e' nyilvános szóbeli árverésnél részt veend, ha bár írásbeli ajánlatot tett legyen vagy nem, az árverési bizottvány előtt letendő: a' vagy ennek a' kir. kamarai budai taxáló hivatalnál, vagy végre a' pesti kir. sőhivatalnál letett bánatpénzről szóló hivatalos bizonyítványát bemutatandja.

Ugyszinte mindegyik írásbeli ajánlatnak a' megkivántató bánatpénz- vagy hasonló értékű bizonyítványával kell ellátva lennie, az ennek hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem igényel.

Azok, kik írásbeli ajánkozásaikkal mellett a' nyilvános árverésnél szóval is ígérni szándékoznak, kettős bánatpénzt nem tartoznak letenni, hanem kívánatukra az általuk készpénzben vagy státuspapírosban, ezeknek börzei értékük szerint, befizetett bánatpénzről szóló egyes betételi bizonyítványon kívül, másod példányban is adatik bizonyítvány, 's egyike ezen bizonyítvány-példánynak a' nyilvános árverésnél leszen előmutandó, másika pedig az írásban foglalt ajánlatához leszen csatolandó.

Az ekkép letett bánatpénzek az arról szóló bizonyítványok egyes vagy netalán másod példányainak visszatérítése mellett leszenek csak visszaadandók.

IV. Ki a' nyilvános árverésnél ígérni szándékozik, tartozik az árverési feltételeket — mellyek felolvasásával az árverés kezdődik — aláírni: mi által teendő ajánlataira nézve magát visszavonhatlanul kötelezend.

Szintugy megkivántatik, hogy az írásban teendő ajánlatok, azon nyilatkozást foglalják magokban, miszerint az ajánkozó a' közzétett árverési föltételeknek magát minden kikötés nélkül aláveti, hogy tett ajánlata őt másolhatlanul kötelezi, végre, hogy nyilatkozatának ugyan azon jogereje legyen, mintha az ajánkozó az érintett föltételeket és árverési jegyzőkönyvet aláírta volna. E' világos és határozott nyilatkozat hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem igényelhetend.

V. A' nyilvános árverésnél az eladásra kiteendő gyapju részletenkint, mint ezek az 1ső pontban elősorolvák, fognak kikiáltatni, és csak az egyszerre és együtt kikiáltott mennyiségre tétethetnek ígéretek: — miéért is a' teendő ígéretek máski nem kiáltott mennyiségre nem fognak értetni, sem a' bármi más föltét alatt tettek figyelembe vétetni, mint szinte általában a' megállapított feltételek ellen az árverés alatt vagy azután tett bármi kifogások következéseket magokkal nem vonandának.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Hasonlókép figyelembe nem jöhetnek az árverési 's eladási feltételekől bármiben eltérő igényekhez kötött írásbeli ajánlatok; melly utóbbiaknak, hogy eredményök legyen szám szerint meghatározott ígérletet kell magokban foglalniok.

VI. Ajánkozók, kik írásbeli ígéretek tenni szándékoznak, szabadon és tetszésök szerint az egész eladandó gyapju-mennyiségre vagy annak az első pontban említett részleteire, a' mint am azok kikiáltatnak, tehetik ajánlataikat; de azt minden esetre határozott számmal kifejezni, 3dik pont szerint rásendő bánatpénzt hozzá-mellékelni tartoznak.

VII. Minden k kiállítás után az ígérők mindegyike köteles az árverési jegyzőkönyvben ígéréteit sajátkezűleg aláírni, a' legtöbbet ígérő pedig köteles itt azt is megjegyezni, hogy ő volt, a' ki legtöbbet ígért.

Ezen aláírásnak a' mondott jegyzőkönyvbe leendő beiktatásától, ugy szinte ha ő mint legtöbbet ígérő a' szerződés befejezésére felszólítatik, ennek megtételétől többé nem vonakodhatik; melly esetben azonban, habár tett ajánlatait jegyzőkönyvileg alá nem írta is, nevének már az árverési feltételek alá történt saját kezű írása, vagy netán írásbeli ajánlataihoz mellékelte nyilatkozatának erejénél fogva a' szerződés befejezésére ezennel kitűzött 8 napi határidő eltelte után mint szerződés-szegő fog tekintetni, a' kincstár pedig jogosítva leend, nemesak az érintett legtöbbet ígérő által befizetett bánatpénzt visszatartani, hanem azon gyapju-mennyiségről is, mellyre nézve többször érintett egyed a' legtöbbet ígérő volt, rendelkezni.

Ugyanezen kötelezést, ugyanazon követkevényekkel vállalandja magára az is, ki netán írásban tett ajánlata következtében legtöbbet ígérőnek találtatott.

VIII. Írásbeli ajánlatokban köteles az ajánkozó saját lakhelyét, ha t. i. nyilvános árverés ideje alatt személyesen jelen van, tudtul adni, vagy ha jelen nincs, tehát felhatalmazottja nevét feljegyezni, ki a' szerződést nevében fogja befejezni.

IX. Mihelyt e' nyilvános árverésnek az 5dik pont alatt kitett módon, egész tárgya részenként eladatot, az árverési eljárás mód ezéjárt érte; ekkor az árverési bizottvány a' szóval és írásban tett ígéretek összehasonlításához látand, hol mindenkinek, kiaz árverésnél egyik vagy másik részletre legtöbbet ígért, vagy ajánlatát írásban tette, jelen lenni joga leend.

X. Ezen összehasonlítás alkalmával az összejött írásbeli ajánlatok a' jelenlevők előtt az árverési bizottvány elnök által felbontatnak 's illetőleg megvizsgáltatnak, ha vajjon a' főnebbi pontok kívánatának megfelelnek e' vagy nem? 's a' mellyek hiányosak, félrevetetnek.

Ezek után az írásbeli ajánlatok a' szó-

val tett legmagasabb ígéretekkel egybevételnek 's ezekből az egészen legkedvezőbb eredményt mutató fog kiszemeltetni, 's ha több illy egyenlő ígéretek találtatának, a' szóbeli ígérlet közül a' hasonló szóbelinek, — a' két egyenlő írásbeli ajánlat közül pedig annak adatik elsőség, melly hamarabb küldetett be; végre az egészen hasonlók között sorshuzás fog határozni.

XI. Azoknak, kikre a' főnebbiek szerint bizonyos gyapju-mennyiség esik, 's kikre nézve az ajánlott ár ekép másolhatlanul kötelező marad, a' bizottvány által ez nyomban tudtul adatik azon megjegyzéssel, hogy ezt a' magyar kir. udv. kincstárnak helybenhagyás végett, melly annak mindég fentartatik, feljelenítsék. A' többi ígérők pedig készpénzben vagy státus-papírosban betett bánatpénzük, 's illetőleg erről bizonyítványuk tüstént — vagy ha ki helyben nem lenne, mihelyest magát jelentend — visszaadatik; mi által ezeknek, minden az árverési feltételek 's illetőleg írásbeli ajánlataik benyújtásával reájok háromlott kötelezettségük elenyészend.

XII. Későbbi bár minő ígéretek — 's ajánlatoknak hely nem adatik. Fentartja magának még is a' kincstár azon esetben, ha netán a' kitett árverés várakozása ellenére semmi kedvező eredményre nem vezetne, egy második árverés kitűzését, vagy más-képi rendelkezését.

XIII. A' betett bánatpénz elvesztése alatt köteles a' vevő az árverés tartásától számított legfeljebb 8 nap alatt az árverési bizottvány elnökénél, az illető szerződés megkötése végett, személyesen megjelenni.

XIV. Ezen szerződés megkötése 's kiadása előtt köteles a' vevő bánatpénzét, a' vételi ár 25%ig kiegyesíteni, melly 25%ige a' vételi árnak cautióul szolgáland a' megvevett árnak vonakodás nélküli átvételére, 's a' még hátralevő vételárnak lefizetésére.

XV. Ezen cautió és vételi jogok elvesztése alatt kötelesek a' vevők az ekkép megvevett gyapju-mennyiséget legfeljebb 1846. évi szeptember 15ig a' még hátralevő vételi ár lefizetése mellett átvenni.

XVI. Az ó-budai gyapju az ó-budai tisztartóság hivatala udvarában van letelve, a' diósgyőri, bácsi kamarai, 's a' váci püspöki gyapju pedig a' pesti kir. sőhivatal vagynak lerakva, holott is mindenki által f. évi augusztus 20tól az árverés napjáig megtekinthető.

XVII. A' gyapju-mázsálásnál 2%os heméret állapítatik meg.

XVIII. A' vevők tartoznak a' gyapju-zsákokat azoknak beszerzési árak szerint a' kincstárnak helyre pótolni, végtére:

XIX. A' vevő az átveendő gyapjut annak átvétele előtt, egy az ó-budai uradalmi vagy a' pesti sőhivatali tiszt jelenlétében megmázsáltathatja. — Budán, 1846. évi július 15kén. 2—3

Szóbeli árverés. Néhai idős Kovácsy Károly esődtömögéhez tartozó mintegy kétfertályból 2/3 álló kis-tétényi szőlő Tétényben a' tisztí hivatalban augusztus 2ik napján délutáni órákon tartandó árverésen eladandó, mellyre a' venni szándékozők ezennel meghivatnak.

Hirdetés. akolban, ugymint: 380 darab anyajuh, 170 darab ürü, és 200 darab többnyire két éves kos, mindnyáján spanyol származásnak, délelőtti és délutáni szokott órákban tartandó nyilvános árverés utján a' többet ígérőknek el fognak adatni. 1—3